

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

LIDIJA NOGRAŠEK

LUTKE IN MEDPODROČNO POVEZOVANJE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ŠTUDIJSKI PROGRAM: PREDŠOLSKA VZGOJA

LIDIJA NOGRAŠEK

Mentor: viš. pred. mag. HELENA KOROŠEC

LUTKE IN MEDPODROČNO POVEZOVANJE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2014

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici mag. Heleni Korošec za vse nasvete, strokovno svetovanje, spodbudne besede in vso pomoč, ki mi jo je nudila pri pisanju diplomskega dela.

Za sodelovanje v času študija se zahvaljujem vzgojiteljicama Simoni Jekovec in Klavdiji Ličef ter otrokom, ki so sodelovali pri projektu, za pomoč pri usklajevanju študijskih obveznosti pa v največji meri Cirili Bukovnik, Sonji Virant in Poloni Jurančič ter ostalim strokovnim delavkam. Brez vas študij ne bi bil mogoč.

Veseli me, da sem med študijem spoznala tudi sošolko in dobro prijateljico Apolonijo Papler. Skupaj sva preživel vse padce in vzpone. Si dokaz, da človek lahko doseže vse, kar želi, če le ima pred seboj cilj. Hvala za vse.

Posebna zahvala je namenjena mojim najbližjim – staršem in družini, in sicer mami, ki mi je nudila pomoč vedno, ko sem jo potrebovala, ter Timu, Manci in Nejcu, da ste bili moja notranja motivacija in balzam za naporne dneve med študijem. Tebi, Igor, se zahvaljujem, ker si mi od prvega dne študija stal ob strani, me spodbujal na poti do cilja in držal skupaj najino družino, ko je bilo to potrebno.

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava, kako izvesti medpodročno povezovanje s pomočjo lutk. Izhajala sem iz projekta Geopark Karavanke v Žitari vasi na avstrijskem Koroškem, katerega slogan se je glasil »Zabavno, poučno, nič mučno«, naslov pa »Dinozavri – izumrlo življenje na Zemlji«. V teoretičnem delu sem se dotaknila samega projektne del in raziskala, kako poteka v vrtcih Reggio Emilia ter kako pri nas v Sloveniji. Na kratko sem opisala, kakšen je koncept vrtcev Reggio Emilia, na katerih dela sem se naslanjala. Poudarek je na vlogi vzgojitelja in kompetentnosti otroka ter tudi na procesno-razvojno naravnani igri. Opisala sem medpodročno povezovanje in predstavila različne vrste igre kot otrokovo osnovno dejavnost, vrste lutk ter njihov pomen v pedagoškem procesu.

V empiričnem delu sem predstavila primere iz lastne prakse, s pomočjo katerih smo postopno spoznavali dinozavre in njihovo življenje, prehranjevanje in značilnosti. V skupino smo uvedli ljubljenska skupine (ročno lutko dinozavra Pikija), se srečali s simbolno in gledališko igro ter izvedli številne druge dejavnosti v okviru medpodročnega povezovanja. Otroci so nove pojme usvojili z različnih zornih kotov in na različne načine, stvari pa so si sledile postopno (od manj zahtevnega k bolj zahtevnemu). Otroke sem v dejavnosti aktivno vključevala, s čimer sem dosegla notranjo motivacijo in zadovoljstvo otrok, kar pa je pri igri, ne glede na to, kakšna je, najpomembnejše.

Ključne besede: medpodročno povezovanje, lutka, simbolna igra, gledališka igra.

SUMMARY

The purpose of the thesis is to conduct cross-curricular linking using puppets. The idea is based on a project of KaravankeGeopark in Žitara vas in Austrian Carinthia, which adopted the slogan "It's fun, it's educational and no chore and "Dinosaurs – the extinct life on the Earth". The theoretical part touches on the project, more precisely how it is implemented in Reggio Emilia kindergartens and in Slovenia. It also describes the concept of Reggio Emilia kindergartens, which constituted the basis for the project. Special emphasis was given to the teacher's role, child's competences and process and development-oriented play. The thesis provides insight into interfiled connections and various kinds of play as the basic activity of children, and presents the types of puppets and how important they are in the educational process.

The empirical part contains the examples from my own practical experience related to gradual learning about dinosaurs and their life, eating habits and characteristics. A pet – a hand puppet dinosaur Piki– was introduced to the group. The children were acquainted with symbolic and theatre play and took part in many other activities based on interfiled connections. The children could gradually learn about new concepts from different perspectives and in different ways, moving from less difficult to more difficult tasks. They were actively involved in the activities in order to enhance their intrinsic motivation and satisfaction, which is the most important element of play, regardless of its type.

Keywords: interfiled connections, puppets, symbolic play, theatre play.

KAZALO

UVOD.....	1
I TEORETIČNI DEL	2
1 PROJEKTNO DELO.....	2
1.1 Projektno delo v vrtcih Reggio Emilia	3
1.2 Projektno delo v slovenskih vrtcih.....	4
2 KONCEPT REGGIO EMILIA.....	7
2.1 Temelji pedagoškega koncepta	7
2.2 Kompetenten otrok	9
2.3 lutka v pristopu Reggio Emilia.....	9
2.4 Pedagogika poslušanja in besedno komuniciranje.....	11
2.5 Pomen refleksij	12
2.6 Vloga vzgojitelja pri razvoju igre	13
2.7 Vpliv procesno-razvojno naravnane igre	14
3 ZAKAJ IZVAJATI MEDPODROČNO POVEZOVANJE	14
4 OTROŠKA IGRA	15
4.1 Simbolna igra	16
4.2 Socio-dramska igra	17
4.3 Otrokova spontana in gledališka igra.....	18
5 VLOGA LUTKE V PEDAGOŠKEM PROCESU	19
6 LUTKOVNE TEHNIKE	20
6.1 Ročna lutka	21
6.2 Maska.....	21
6.3 Prstna lutka	21
6.4 Ploska lutka.....	21
6.5 Senčna lutka	22
II EMPIRIČNI DEL	23
7 OPREDELITEV PROBLEMA	23
7.1 Cilji diplomskega dela	24
7.2 Raziskovalna vprašanja.....	24
7.3 Raziskovalna metoda	24
7.4 Vzorec	24

8	PRVO SREČANJE Z DINOZAVRI	25
9	IZDELOVANJE DINOZAVRA NOGAVIČKE	26
9.1	Igra z dinozavrom nogavičko.....	29
10	MASKE DINOZAVROV	31
11	DINOZAVRI IZ BLAGA	35
12	DINOZAVRI IZ ODPADNEGA MATERIALA.....	38
13	OBISK SOSEDNJE SKUPINE.....	46
14	LJUBLJENEC SKUPINE – ROČNA LUTKA DINOZAVER PIKI.....	48
14.1	Presenečenje v jajcu	48
14.2	Rutina s Pikijem	53
14.3	Dnevne dejavnosti s Pikijem.....	56
14.4	Prيرهanje, razvrščanje, slikanje.....	58
14.5	Smo paleontologi.....	60
14.6	Gibanje s Pikijem	62
14.7	Sprehod s Pikijem.....	65
14.8	Smo raziskovalci	67
14.9	Dinozavska olimpijada.....	69
14.10	Otroška lutkovna predstava.....	71
14.11	Dramska igra otrok.....	74
14.12	Piki pomaga pri uvajanju otroka v skupino.....	77
15	PRSTNE LUTKE IZ MOOS PENE.....	81
16	PRSTNE LUTKE IZ PREPOGNJENEGA PAPIRJA – ORIGAMI	82
17	SENČNO GLEDALIŠČE	84
18	DINOZAVRI IZ KARTONA IN FOTOGRAFIRANJE.....	88
19	SKLEP	90
19	LITERATURA IN VIRI.....	92

KAZALO SLIK

Slika 1: Sestavljanje dinosavra.....	26
Slika 2: Polnjenje nogavičke	27
Slika 3: Medsebojno sodelovanje	27
Slika 4: Otroci izrezujejo oči in zobe dinosavra.....	28
Slika 5: Najmlajši se »nogavičk« ne bojijo	28
Slika 6: »Tvoj je mladiček, moj pa ati, a je prav?«	30
Slika 7: Obrazne maske dinosavrov	31
Slika 8: Simbolna igra otrok.....	32
Slika 9: Otrok se ogleduje v ogledalu.....	34
Slika 10: Otroci izdelujejo fosile	35
Slika 11: Otroci si ogledujejo literaturo in se igrajo z dinosavri.....	35
Slika 12: Igra s tiranosavrom.....	37
Slika 13: Igra s triceratopsom.....	37
Slika 14: Starši v ustvarjalnem elementu	38
Slika 15: Tudi starši pomagajo drug drugemu.....	39
Slika 16: Končni izdelki	39
Slika 17: Deklica si ogleduje dinosavre	40
Slika 18: Skupinsko barvanje	41
Slika 19: Maks, Marjetka, Neža in Krištof.....	41
Slika 20: Tako hitro pa dirkava s Pikijem	42
Slika 21: Dramska igra otrok.....	43
Slika 22: Obisk otrok iz skupine Zvezdice.....	47
Slika 23: Tako velike stopinje so bile v naši igralnici.....	48
Slika 24: Iz jajca se zvali dinosaver	50
Slika 25: Piki spoznava otroke	50
Slika 26: Ker je Piki začel jesti jabolko, so tudi otroci poskusili solato.....	54
Slika 27: Piki je najmehkejša blazina	54
Slika 28: Bolje dve igrači kot nobena.....	54
Slika 29: Tudi pri spanju se da goljufati za poljubček	55
Slika 30: Piki spozna novo prijateljico Pikico.....	57
Slika 31: Dinosavrski spomin	59

Slika 32: Prirejanje	59
Slika 33: Drevesni diagram	59
Slika 34: Razvrščanje	59
Slika 35: Deklica slika dinozavra	59
Slika 36: Zgodba o izumrtju dinozavrov	61
Slika 37: Otroci so paleontologi	62
Slika 38: Otroci iščejo »kosti« v bazenu z žogicami	62
Slika 39: Pikijeva navodila	63
Slika 40: Kaj narediti, ko se na tvoj stol usede Piki?	63
Slika 41: Tudi najbolj zadržani otroci se vživijo	63
Slika 42: Piki z nami posluša pravljico	64
Slika 43: S Pikijem na potovanju	64
Slika 44: Na sprehodu midva najraje nosiva Pikija	65
Slika 45: Ko Piki noče več hoditi	65
Slika 46: Piki pomaga vsem pomoči potrebnim	66
Slika 47: Tudi Piki je nabral svoj šopek	66
Slika 48: Smo raziskovalci	67
Slika 49: Otroci so končno našli jajce in Pikija	68
Slika 50 Piki ima za otroke presenečenje	68
Slika 51: Kako težki so, ko jih je treba prenašati	69
Slika 52: Tudi Piki je dobil medaljo	70
Slika 53: Še ena lepa skupinska	70
Slika 54: Individualna igra	72
Slika 55: Skupinska igra	72
Slika 56: Beremo in obnavljamo vsebino knjige	75
Slika 57 Otroci se pripravljajo na igro	75
Slika 58: Jaz sem Dora in to so moji piščančki	76
Slika 59 Piki je moj najboljši prijatelj	78
Slika 60: Skupaj se učiva tudi črke	78
Slika 61: Ni večjega zaklada, kot je naš Piki	80
Slika 62: Poglej bratce in sestrice	81
Slika 63: Še razmišljam, kako bi se igral	81
Slika 64: Skupinska igra	83
Slika 65: Individualna igra	83

Slika 66: Otroški dinozavri.....	84
Slika 67: Otroški dinozavri.....	84
Slika 68: Naše malo senčno gledališče zadaj	85
Slika 69: Naše malo senčno gledališče spredaj	85
Slika 70: Veliko senčno gledališče in predstava Bobek in dinozavri.....	86
Slika 71: Nastop za najmlajše otroke	87
Slika 72: Izdelava dinozavrov z razcepkami	88
Slika 73: Zaključno fotografiranje.....	88

Vsak zagovor je slep, razen tam, kjer je znanje,
vsako znanje je prazno, razen tam, kjer je delo in
vsako delo je jalovo, razen tam, kjer je ljubezen!

Marcelle Auclair (Glogovec idr., 1994)

UVOD

»Otroci imajo neskončno možnosti za ustvarjalnost, ki so sicer pri pouku zavrte. Vodi jih želja za nečim novim, nepričakovanim. Igre in sproščeno pridejo do določenih spoznanj o gledališču, medsebojnih odnosih, odnosih in dogajanjih v življenju. Imajo številne možnosti za izražanje: glasba, igra, gibanje ... (Korošec, 1996, str. 7). To sem jim želela dati zdaj, v vrtcu, ko imajo čas in ko jim zadostuje, da lutko pogledajo in ona oživi. Lutka dela natanko to, kar hočejo. Če želijo biti tiho, je ona pač tiho. Čuti to, kar čutijo oni, zato jim ni treba uporabiti nešteto čudnih besed, kar od njih zahtevamo odrasli! Lutka je enostavno »zakon«!

Med samim projektom sem bila presenečena, koliko pozitivnih stvari prinesejo lutke: otroci so postali bolj strpni, konflikte so reševali s pogovori, njihova domišljija je dobila »krila« in močno so napredovali na področju medosebnih odnosov, pozitivne samopodobe, komunikacije ter znanja. Preko dejavnosti so neposredno in posredno dobivali informacije o dinosavrih in le-te združevali v smiselno celoto.

Ko je padla odločitev, da bova z vzgojiteljico otrokom predstavljali dinosavre, o konceptu sploh ni bilo dileme. Reggio Emilia je namreč tisti koncept, ki otroku, po mojem mnenju, omogoča ravno to – da stvari lahko pokaže in izrazi na drugačen način kot samo z besedami – z gibom, sliko, risbo, igro ... Otrok je aktivno vključen v dejavnosti in je s tem notranje motiviran, medpodročno povezovanje pa vsakemu otroku omogoča, da najde področje, ki mu je blizu. Povezovanje dejavnosti spodbuja različne vidike otrokovega razvoja in učenja ter je tudi eden izmed kurikularnih ciljev.

I TEORETIČNI DEL

1 PROJEKTNO DELO

Pojem projekt je v učni proces na začetku tega stoletja prvi vnesel Richards, ki je delal na oddelku za izobraževanje učiteljev kolumbijske univerze v New Yorku. Zavzemal se je za celostni pristop k učenju (od ideje do končnega izdelka) in kritiziral takrat uveljavljeno učenje po posameznih fazah (Bossing, 1977, v Novak, 1990).

Razvoj projektnega učnega dela je tesno povezan z gibanjem pragmatizma in Deweyem (1859–1952), ki je cenil in se zavzemal za pouk, katerega usvojeno znanje se je preverjalo z reševanjem nalog iz praktičnega življenja in problemov v različnih življenjskih situacijah (Novak, 1990).

Dewey je zagovarjal pomen interesa v vzgoji in je ločil interes za komunikacijo in stik z ljudmi, interes za raziskovanje, interes za delo ter interes za umetniško izražanje. Po njegovem pride do uspešnega učenja šele takrat, ko ima določena dejavnost za otroka nek smisel in vrednost, vzgojitelj pa je zraven le kot vodnik, ki mu ponuja pomoč, ga spodbuja, usmerja in opazuje njegove izkušnje (Devjak idr., 2012).

Za njim je metodo naprej razvijal Kilpatric, ki je zagovarjal nujnost razvijanja mišljenja, ki se potrjuje z eksperimentiranjem (Glogovec, Lepičnik Vodopivec, Vonta, 1994). »Otroke je treba naučiti, da lahko sami mislijo, ker je to sestavni del novega pogleda in novega načina življenja v sodobnem svetu« (Glogovec idr., 1994, str. 15).

Zametki projektnega dela so se torej začeli v Združenih državah Amerike, s šolskimi reformami pa se je ta oblika učnega dela, zlasti med obema vojnoma, prenesla tudi v Evropo (Novak, 1990).

Po Kilpatricu (Novak, 1990, v Glogovec idr., 1994) obstajajo štirje tipi projektnega dela, in sicer:

1. projekt konstruktivnega tipa, ki je usmerjen h konstrukciji določenega izdelka (krmilnica) ali k izvedbi akcije (razstava);

2. projekt usvajanja in vrednotenja, s katerim se spoznava in vrednoti nek pojav ter se projektno načrtuje obravnavana tema (nastanek metulja, dinozavri);
3. problemski projekt, ki je usmerjen k reševanju nekega problema (Zakaj ne smemo ven?);
4. projekt učenja, ki je sestavljen iz aktivnosti, s katerimi otroci načrtno usvajajo spretnosti, veščine, sposobnosti in znanja (naučimo se smučati).

1.1 Projektno delo v vrtcih Reggio Emilia

»Projektno delo je eden ključnih pristopov k učenju in poučevanju, ki se izvaja v vrtcih, utemeljenih na pedagoškem konceptu Reggio Emilia« (Turnšek, Hodnik Čadež, Krnel, 2009, str. 209). Otroci lahko prevzamejo aktivno vlogo v procesu učenja, konstruiranju lastnega znanja in so aktivni udeleženci dejavnosti (Turnšek idr., 2009).

To pomeni, da se jih aktivno vključuje že pri samem načrtovanju dela. Zaradi njihovega prispevka v obliki predlogov oz. idej v tej prvi fazi so bistveno bolj zainteresirani, ko pride do dejanskega izvajanja dejavnosti.

Projekti, ki jih izvajajo v vrtcih Reggio Emilia, so zastavljeni razširjeno in poglobljeno. Gre za študijo nekega problema, dogodka ali pojava. Otroci v dialogu z vrstniki in odraslimi odločajo in izbirajo, kaj bi želeli delati. To pomeni, da so angažirani na različne načine: neposredno opazujejo, postavljajo vprašanja ljudem, zbirajo najrazličnejše predmete, dokumente, podatke o dogodkih itd., obenem pa na različne načine dokumentirajo in predstavljajo svoje spomine, izkušnje, domišljijske podobe, predstave, hipoteze in občutke (Turnšek idr., 2009).

Značilno za te vrtce je tudi, da otroci niso vezani na delo le v svoji skupini, temveč se različne skupine združujejo okoli ponujenih projektov in dejavnosti. Na tak način velik del dneva medsebojno sodelujejo otroci različnih starosti in se družijo ter učijo skupaj z drugimi otroki in odraslimi, ki niso nujno njihovi vzgojitelji. Med dejavnostmi lahko prehajajo, se pa od njih načelno pričakuje, da bodo vsaj uro ali dve »zdržali« pri dejavnosti, ki so si jo izbrali prejšnji dan, ali sodelovali pri dalj časa trajajočih projektih (Turnšek idr., 2012).

Pri takih projektih se otroci zelo pogosto izražajo z grafičnimi jeziki. Še posebej izstopata risba in slikanje. Poleg tega je pomembno tudi besedno in vizualno izražanje ter izražanje skozi simbolno igro. Odrasli poskušajo na tak način razumeti, kako otrok gradi svoje razumevanje pojavov, ki jih raziskuje (Cadwell in Rinaldi, 2003, v Turnšek idr., 2009).

V projektih Reggio Emilia so teme pogosto vezane na vsakdanje otrokove izkušnje (trgovino, frizerja itd.) Tako lahko praktično uporabijo svoje znanje in izkušnje ter določajo smeri raziskovanja (Turnšek idr., 2009). »Vendar je prav za vrtce Reggio Emilia značilno, da raziskujejo tudi nenavadne tematike in neobičajne pojave ter eksperimentirajo s projekti, katerih smer ni povsem znana in rezultat ne povsem napovedljiv« (Turnšek idr., 2009, str. 212).

Poleg teh večjih projektov v vrtcu vedno poteka tudi več manjših dejavnosti v posameznih igralnicah. To so nekakšne učne enote oz. koticiki, ki so medsebojno razmejeni z opremo. Izvajajo jih vsi odrasli v »hiši«. Otroci se tako razporedijo v več manjših skupin po pet do sedem otrok (Turnšek idr., 2012).

Menim, da s takim načinom dela otrokom omogočijo, da ob najugodnejših pogojih dosežejo optimalne rezultate. Ob tem pridejo do izraza posameznikove želje, ideje in potrebe oz. dobi tisto, kar potrebuje, da zadosti svoji radovednosti, da mu v vrtcu ni dolgčas in da se obenem »uči« ter pridobiva izkušnje, ne da bi se tega zavedal oz. popolnoma spontano. Ker jih delajo z veseljem, stvari otrokom niso težke. Izbirajo dejavnosti, ki so jim kos s svojim znanjem, kar pomeni, da v bistvu sami sebi postavljajo izzive, ki jih lahko dosežejo, in so na tak način ves čas motivirani. Projektno delo je tudi način dela, ki jim omogoča, da celostno spoznajo neko temo, jo znajo umestiti v življenje in iz nje potegnejo kar največ znanja. Dejstvo je namreč, da se projektno delo gradi tudi na medpodročnem povezovanju, zato otroci temo spoznajo iz najrazličnejših zornih kotov in na najrazličnejše načine.

1.2 Projektno delo v slovenskih vrtcih

Tradicionalnemu pojmovanju iz preteklosti, da je za otroka najbolje, če proces socializacije in učenja raznih spretnosti ter znanj poteka v skladu z dozorevanjem organizma, so se ob bok postavile študije, ki so vplivale na oblikovanje stališč o pomenu zgodnjega učenja in

posrednem razvoju tistih sposobnosti, ki imajo pomembno vlogo v življenju otroka (Ferjančič, 1994).

Procesi spreminjanja v vrtcih na Slovenskem tako potekajo že od njihovega nastanka dalje in so, ne samo po povečevanju števila let za izobraževanje, tudi vsebinsko usklajeni z razvojem kadrovske šole. Do leta 1979 tako nismo imeli koncepta vzgojnega dela v vrtcih (Glogovec idr., 1994), leta 1979 pa je bil sprejet Vzgojni program za vzgojo in varstvo predšolskih otrok, starih od 8 mesecev do sedem let ter leta 1981 Vzgojni program priprave otrok na osnovno šolo za predšolske otroke, stare od šest do sedem let. Pod okriljem prvega se je vzgojno delo delilo na posamezna področja z obvezno in časovno razporejenimi dejavnostmi ter točno določeno metodično in vsebinsko pripravo ter izvedbo posameznih dejavnosti (Ferjančič, 1994).

Ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja so se po vrtcih začele pojavljati tudi inovativne prakse. Če jih danes primerjamo s prakso Reggio Emilia, se zdijo precej skladne z njenimi izhodišči. V Ljubljani se je v 80. letih ustanovil vrtec Aeternia in 11 drugih podobnih vrtcev (Glogovec idr., 1994). Starši tamkajšnjih otrok so bili prepričani, da imajo pravico do vključevanja v vzgojo svojih otrok, zato so v vrtcu sodelovali kot pomoč vzgojiteljici tako pri načrtovanju dejavnosti kot pri njihovem izvajanju. Otroci so tako postali soustvarjalci ustanov in ne le njihovi uporabniki (Turnšek idr., 2012).

S projektnim delom se je v tem času naredil razvojni premik. Z globalno spremembo so želeli spremeniti način dela. Pobudo za to so dali ravnatelji teh drugače funkcionirajočih vrtcev, saj so ugotovili, da je zanemarjena ustvarjalnost tako vzgojiteljev kot otrok (razen na estetskem področju), problematika nadarjenih otrok pa je sploh nedotaknjena. Tako se je v letih 1987/88 začelo uvajanje projektnega dela s sodelovanjem 60 vzgojiteljev in otrok v njihovih oddelkih, pedagoških vodstev vrtcev ter nekaterih znanstvenikov. Projektno delo se je v naslednjih letih dograjevalo in evalviralo, strokovna izkušnja pa se je širila tudi preko seminarjev (Glogovec idr., 1994).

»Za otrokov razvoj so potrebni prožni programi,« je zapisala Ferjančičeva (1994, str. 5), ki vključujejo v otrokovo aktivnost različne oblike in načine dela ter materiale in gradiva, da lahko pridejo do izraza kreativnost, iniciativa in druge sposobnosti otrok, med drugim tudi

večji interes za učenje, sodelovanje z vrstniki in samostojnost. Vse te lastnosti so pomembne za razvoj otrokove osebnosti.

Taka demokratizacija politik in praks predšolske vzgoje se je v Sloveniji počasi nadaljevala tudi v drugih vrtcih, vedno bolj pa so se kazale vzporednice s pristopom Reggio Emilia. Okrepilo se je sodelovanje staršev pri načrtovanju in izvedbi programov ter najrazličnejših projektov, povečalo se je število heterogenih skupin z namenom spodbuditi interakcije med otroki, vnašala se je igra z nestrukturiranim materialom, vpeljevati pa se je začelo tudi projektno načrtovanje dejavnosti. Projektno delo naj bi postalo osnovna organizacijska oblika učenja, ki bi povezovala vzgojitelje, otroke, starše in lokalno skupnost (Turnšek idr., 2012).

Leta 1999 je bil sprejet nov, posodobljen nacionalni dokument – Kurikulum za vrtce (Bahovec idr., 2011). »V Kurikulumu za vrtce so prepoznavna tako temeljna načela in cilji predšolske vzgoje kot tudi spoznanja, da otrok dojema in razume svet celostno, da se razvija in uči v aktivni povezavi s svojim socialnim in fizičnim okoljem ter da v vrtcu v interakciji z vrstniki in odraslimi razvija lastno družbenost in individualnost« (Bahovec idr., 2011, str. 7).

V letih 2008–2013 je Pedagoška fakulteta v Ljubljani izvedla profesionalno usposabljanje za slovenske vzgojitelje, pomočnike vzgojiteljev in ostale strokovne delavce na temo izvajanja elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje. Posamezni elementi koncepta Reggio Emilia, med njimi tudi projektno delo kot ena njegovih najbolj vidnih značilnosti, so se tako v slovenske vrtce začeli vključevati v širših razsežnostih. Pri tem je bilo pomembno, da so se integrirali tisti elementi, ki so bili v skladu z osnovno filozofijo slovenskega že obstoječega koncepta, to je Kurikulum za vrtce, in so jih strokovnjaki prepoznali kot nadgradnjo oz. obogatitev (Devjak idr., 2012).

Kar je Glogovčeva zapisala že leta 1994, velja še danes. Projektno delo se je utemeljilo kot način vzgojnega dela, pri katerem otrok aktivno sodeluje od začetka do njegovega zaključka. »Tako nastane enkraten, neponovljiv in neprenosljiv proces, ki ga doživljajo otroci, vzgojitelji in vsi ostali, ki se v projekt neposredno ali posredno vključijo« (Glogovec idr., 1994, str. 11).

2 KONCEPT REGGIO EMILIA

Pedagoški koncept Reggio Emilia je bil zasnovan že leta 1963 in se danes izvaja v 22 vrtcih v kraju Reggio Emilia, po katerem ima koncept tudi ime. V javnosti je postal znan leta 1983, ko so otroci iz omenjenih vrtcev na razstavi v Stockholmu izzvali pozornost strokovne, kulturne in laične javnosti s predstavitev svojih izdelkov – slik, risb, maket, fotografij, projektov, prikazanih na panojih ipd. Bili so ustvarjalni, avtentični in izvirni. Leta 1991 je bil model Reggio Emilia ocenjen kot najboljša in najnaprednejša predšolska ustanova na svetu (Devjak idr., 2009a). Koncept poudarja pomen celostnega razvoja otrok ob upoštevanju njihovih individualnih razlik, interesov in sposobnosti ter pomen stimulativen vzgojnega okolja, ki daje otrokom občutek varnosti in spodbuja njihovo učenje ter participacijo. Pomembna sta tudi odnos med otrokom in vzgojiteljico ter med otroki v skupini in odnos med vrtcem ter lokalno skupnostjo (Devjak idr., 2012).

2.1 Temelji pedagoškega koncepta

Koncept Reggio Emilia je sodoben koncept predšolske vzgoje, ki ima naslednja temeljna izhodišča (Devjak idr., 2012, str. 51–55):

1. »Vrtec naj bo prostor, ki izraža in ustvarja kulturo, ter naj bo živ organizem, odprt v okolje.«

Otroci oblikujejo svoj odnos do realnosti preko projektov v vrtcu in izven njega. Pri tem posegajo tudi v svet odraslih in pridobivajo občutek za svojo zgodovinsko ter kulturno dediščino. Otroci se pri svojem delu povezujejo z okoljem in ga kulturno soustvarjajo ter preoblikujejo.

2. »Različnost je vrednota.«

Velika pozornost je namenjena razvoju otrokove identitete. Upošteva se ga kot subjekt s pravicami in specifičnimi potrebami. Različnost je za družbo vrednota, razlike pa niso pojmovane kot pomanjkljivosti.

3. »Otrok naj uporablja in razvija vse svoje čute.«

V konceptu Reggio Emilia je posebna pozornost namenjena opazovanju prek uporabe vseh otrokovih čutil – vida, tipa, okusa, vonja in voha. Gre za izkušensko in refleksivno učenje.

4. »Otrok naj se izraža na čim več različnih načinov.«

Otrok je subjekt s sto »jeziki«, a žal jih devetindevetdeset zanemarjamo. Vzgojitelji naj bi spodbujali vse oblike otrokovega izražanja: telesno, mimiko, izražanje z risanjem, lutkami, glasbo in ritmom, govor ipd.

5. »Učenje naj ima prednost pred poučevanjem.«

Pomembno je aktivno učenje. Otroka ne poučujemo stvari, ki se jih lahko nauči s svojo aktivnostjo, raziskovanjem in ustvarjanjem.

6. »Vrtec naj bo prostor kakovostne interakcije in komunikacije.«

V vrtcih Reggio Emilia so izrednega pomena interakcije in komunikacije, in sicer tako med otroki kot med otroki in odraslimi – vzgojitelji in starši. Pomembno je druženje, povezovanje in aktivno poslušanje (»pedagogika poslušanja«).

7. »Pomembno je učinkovito timsko delo vzgojiteljev in ostalih delavcev v vrtcu.«

Timsko delo pedagoških delavcev (dve vzgojiteljici/vzgojitelja opazujeta otroka in interpretirata njegovo delo iz različnih zornih kotov) in drugih delavcev spodbuja spontani razvoj posameznega otroka.

8. »Projektno delo naj bo prevladujoči pristop dela.«

Otrokom omogoča, da so aktivni in da poglobijo ter izpopolnijo smisel za dogodke in pojave v svojem okolju, s čimer pridobijo izkušnje. S projektnim delom vzgojiteljice otroke spodbujajo, da izberejo, kaj bodo delali, s čimer pridobijo zaupanje v lastno intelektualno moč in razvijajo najrazličnejše sposobnosti.

9. »Pomembno je dokumentirati življenje in delo v vrtcu ter arhivirati izdelke otrok.«

Zelo pomembno je, da se otroke opazuje, shranjuje njihove tonske zapise, fotografira ipd., torej konstantno spremlja, kar omogoča kasnejše timske evalvacije in diskusije s kolegi ter starši. Gradiva, ki nastajajo v vzgojnem procesu otrok, se prikaže na različnih mestih v vrtcu in izven njega.

10. »Prostor v vrtcu naj bo tretji vzgojitelj.«

Vrtec Reggio Emilia je prostor, ki omogoča stike med otroki in odraslimi ter zagotavlja psihološko in fizično varnost. Zgradbe so pritlične z veliko stekla, zelenjem in ogledali, imajo panele za razstavljanje izdelkov, osrednji prostor – »piazza«, vsaka igralnica pa ima še svoj miniatelje.

2.2 Kompetenten otrok

To je otrok, ki je akter svojega razvoja. Je samozavesten in karakterni močen. Odrasli običajno otrokom pripisujemo manj sposobnosti in spretnosti, kot jih dejansko imajo, in se ne zavedamo, da so otroci dovtetni, radovedni, želijo napredovati, komunicirati in se učiti. V zgodovini sta avtorja Rousseau in Frobl v svoji filozofiji menila, da je treba otroka zaščititi pred realnostjo sveta, Piaget pa je popolnoma podcenjeval zmožnosti predšolskih otrok. Tako se njihove teorije danes uporabljajo, kadar se vzgojitelji želijo izogniti za otroke pomembnim, a »pretežkim« temam, češ da otroci niso dovolj zreli (Batistič Zorec, 2009).

Ravno zato je pomemben prispevek pristopa Reggio Emilia k vzgoji predšolskih otrok. Njihova odprtost in odpoved prepričanju, da vedo, kakšen je otrok, kaj je zanj najboljše in kako ga vzgajati, omogočata otroku biti individuum. Vsak otrok se tako lahko izraža skozi sto jezikov in kulturo, ki ji pripada. Ob upoštevanju tega se lahko zavestno ognemo uvrščanju otrok v postavljene kategorije in se od njih nenehno učimo (Batistič Zorec, 2009).

2.3 Lutka v pristopu Reggio Emilia

Omenila sem že »sto jezikov«, preko katerih se lahko izražajo otroci. Mednje spadajo tudi lutke. Lutke so v vrtcu zelo priljubljen objekt, ki ga lahko inovativno uporabimo za najrazličnejše namene: uvajanje otrok, spoznavanje nove teme, sprostitve, socialno in dramsko igro, komunikacijo, socializacijo ipd.

Lutkovna igra omogoča razvijanje in uporabo vseh čutil, saj poleg besed omogoča tudi druge oblike izražanja. Ustvarjalna gledališka vzgoja je ena najkompleksnejših vej umetnosti, ki uporablja vrsto izraznih sredstev, in je zelo blizu otrokovi simbolni igri, v kateri prevzema najrazličnejše vloge, ki ga ponesejo v domišljijjski svet (Korošec, 2009). »Svoje občutke, misli

in odnos do okolja ter ljudi lahko otroci izražajo z lutko, mimiko, s pantomimo, z gibom, masko, jezikovnim ustvarjanjem ali glasbo« (Korošec, 2009, str. 121).

Tudi dejavnosti z lutko se lahko izvajajo kot projektno delo. Otroci so aktivni sodelavci od začetka do konca izvajanja dejavnosti, pomembno pa je, da se pri vsem skupaj zrcali njihova ideja. Njihova je prva zamisel o videzu lutke, ki jo, seveda v okviru svojih sposobnosti, sami ustvarijo. Sami oblikujejo zgodbo, scenarij, se dogovarjajo in odločajo, kako in kdaj bo kakšen lik nastopal, rešujejo probleme ter pripravijo predstavo. Pri tem predšolskih otrok ne obremenjujemo z besedilom, temveč je njihova igra lahko improvizirana, izmišljena ali prirejena (Korošec, 2009). Predstava mora ohraniti igrivost, neposrednost, sproščenost in ustvarjalnost, kar pomeni, da ne gre za učiteljevo režiranje po lastnih zamislih. V najmlajših skupinah začnejo otroci ustvarjati s prstnimi lutkami, ki jih spremljajo pri vsakodnevnih situacijah, kasneje pa jim omogočimo, da sami posegajo po lutkah in pri tem postopno raziskujejo izrazne možnosti svojega telesa, prostora, oblačil ter neobvezne igre (Kržišnik idr., 2011).

Glede na svoje dosedanje izkušnje z otroki lahko rečem, da je od otrok, ki so tik pred vstopom v šolo, realno pričakovati, da se bodo vsaj približno držali rdeče niti zgodbe, čeprav se dogajanje okoli nje lahko razvija v najrazličnejše smeri. Zanimivo in seveda zahtevno pa je, da besedilo v končni fazi zgodbe zaokrožijo tako, da pridejo do zaključka, ki so si ga na začetku zamislili. Pri tem je pomembna vloga vzgojitelja, ki otrokom pomaga pri oblikovanju strukture zgodbe.

Pri pristopu Reggio Emilia je vzgojiteljeva/mentorjeva dejavnost vsebinsko namenjena razvijanju otrokove ustvarjalnosti na skupnem projektu. Ne gre za mentorjevo režiranje po lastnih zamislih, ampak za dodajanje gledaliških elementov otroški igri, ki jo na tak način razvijamo. Pri tem je izrednega pomena tudi opazovanje vsakdanje simbolne igre otrok, ki se kasneje lahko prenese v ustvarjalno skupno igro na odru (Korošec, 2009).

Kot je bilo že omenjeno, se v konceptu Reggio Emilia posebna skrb namenja prav spremljanju in dokumentiranju procesa projekta s sodobnimi mediji. Bistvo pri vsem tem dogajanju namreč ni končni izdelek, ampak proces in z njim povezan otrokov razvoj.

2.4 Pedagogika poslušanja in besedno komuniciranje

Pedagogika poslušanja je bila v konceptu Reggio Emilia razvita pod strokovnim vodstvom Malaguzzi in zdajšnje vodje Rinaldijeve kot element komunikacije, ki zagotavlja skupini in posamezniku opazovanje samih sebe z vidika drugega in sebe. Aktivno poslušanje vzgojitelja namreč pomeni prepoznavanje potreb otrok, njihovih staršev in vseh, ki vstopajo v proces komunikacije, pa tudi usklajenost besednega z nebesednim (telesnim, nezavednim) vidikom poslušanja (Devjak idr., 2009b).

Zelo pogosto se nam namreč zgodi, da poslušamo, a ne slišimo, in gledamo, a ne vidimo. Vse se nam dogaja samo zato, ker nismo zavestno pri stvari. Aktivnega poslušanja se moramo naučiti. To je sposobnost, ki omogoča nemoteno delo med vzgojiteljem in otroki, saj je treba pomen sporočila pravilno razumeti, z besednim komuniciranjem pa sam pogovor usmerjati, postavljati ustrezna odprta vprašanja, vključevati vse otroke in na tak način reševati problemska vprašanja.

Velik poudarek pri konceptu Reggio Emilia je torej na procesu dvosmerne medosebne komunikacije, ki je kakršno koli besedno ali nebesedno vedenje, ki ga zazna druga oseba. Besedna sporočila so v večji meri pod nadzorom zavesti, medtem ko so nezavedna sporočila pod vplivom nezavednega dela človekove osebnosti. Pri besednem komuniciranju so zelo pogoste težave. Cenčičeva (1990, Devjak idr., 2009b) opozarja, da so te težave prepogosta in neustrezno oblikovana vzgojiteljeva vprašanja, premalo vprašanj otrok, premalo komuniciranja med otroki, premalo pozornega poslušanja in ustreznega odzivanja na potrebe otrok ter premalo časa za premislek otroka.

Pedagogika poslušanja torej pomeni, da si odrasli postavljamo jasne vzgojne cilje, ki jih utemeljimo na otroški perspektivi (na njihovih razlagah, hipotezah in teorijah – da razumemo, kako otroci razmišljajo), si jih skrbno zapišemo, razbiranje njihovega pomena pa postane osrednje načelo vzgoje (Turnšek idr., 2012). Rinaldijeva priporoča pot, ki zahteva čas – čas, ki ga otroci imajo, starši pa včasih ne. Prav ta čas ponujajo vrtci Reggio Emilia (Devjak idr., 2009b).

2.5 Pomen refleksij

»Refleksija je temelj strokovnega dela v vrtcu in pogoj za profesionalni razvoj pedagoških delavcev v vrtcu« (Polak, 2010, str. 441). Brez nje ne more biti dobre pedagoške prakse, ki vključuje načrtovanje, ravnanje in evalvacijo. V vrtcih in šolah je poudarjena šele v zadnjih treh desetletjih (Polak, 2010).

Poteka po postopkih raziskovalnega procesa in je opredeljena kot sistematično zbiranje podatkov o nekem pojavu z namenom le-tega izboljšati. Dejstvo je, da lahko vzgojiteljski poklic obravnavamo kot profesionalni poklic. To je poklic, kjer postopki in metode dela temeljijo na teoretičnem znanju in raziskovalnem delu, kjer se trudimo za dobrobit otrok in imamo pravico do avtonomne presoje. Niemi in Kohonen dodajata še etični kodeks odgovornosti, ki ravno tako označuje vzgojitelja profesionalca, ki je prepričan, da lahko njegovo delo spremeni življenje otrok. Ravno zato razmišlja o svoji praksi, prevzema tveganje in se uči iz svojih porazov ter uspehov skozi kritično samorefleksijo (Podgornik, Devjak, in Vogrinc, 2009).

Namen refleksije je torej, da sami ugotovimo, ali smo uresničili cilje, ki smo si jih zastavili. Če smo jih, lahko prakso uporabimo tudi drugič, če pa jih nismo, se moramo vprašati, kaj je bil temu vzrok in kako to popraviti oz. spremeniti, da bo naše delo kvalitetnejše in bomo otrokom res lahko dali tisto najboljše, kar zmoremo. Pri tem gledamo na celoten proces izvajanja dejavnosti in ne samo na končni rezultat, lahko pa smo kritični tudi do izvajanja dejavnosti ostalih zaposlenih v vrtcu.

V pristopu Reggio Emilia redko naletimo na besedico refleksija, čeprav je samo izvajanje le-te nenehno vpeto v njihovo pedagoško delo. Pedagoški delavci v pristopu Reggio Emilia razvijajo lastno refleksivnost in zadovoljujejo željo po lastnem učenju v smislu iskanja odgovorov na vprašanja, kdo smo, kaj je naše delo in kako lahko otrokom pomagamo najti smisel tistega, kar delajo. Refleksija je usmerjena predvsem k otrokom v smislu iskanja njihove lastne aktivnosti. Otroci si ključna vprašanja, kot so zakaj, kako in kaj, nenehno postavljajo sami v vrtcu in izven njega. Osebna refleksija pedagoškega dela je potrebna tudi zato, da pedagoški delavci kritično dojemajo sebe kot kompetentnega izvajalca, kar je osnovni predpogoj za njihov profesionalni razvoj (Polak, 2010).

2.6 Vloga vzgojitelja pri razvoju igre

Pedagoška delavca – vzgojitelja v vrtcu Reggio Emilia vedno delata v timu. Timsko delo ni le priložnost za prepletanje različnih kompetenc posameznika, temveč je model pozitivne soodvisnosti, delitve dela in konstruktivne komunikacije. Člani tima v vrtcu tako delajo v smeri doseganja zastavljenih ciljev, in sicer tako, da spodbujajo otroško raziskovanje, aktivno preizkušanje ter preverjanje otroških pojmovanj življenjske stvarnosti.

Eden izmed teh pristopov je projektno delo, v katerem otroci prevzemajo ključno vlogo. Vzgojitelji so tisti, ki otroke spodbujajo, da se odločijo, kaj bi želeli delati, in sicer bodisi v skupini bodisi individualno. Otroku morajo očitno dati vedeti, da verjamejo v njegove zmožnosti in da se skupaj z njim veselijo. Otrok tako pridobi zaupanje v lastno intelektualno moč in z igro razvija različne sposobnosti (Devjak idr., 2012).

Že nekajkrat je bilo omenjeno, da poskuša pristop Reggio Emilia razvijati vsa otrokova čutila in omogočiti otroku izražanje v »sto jezikih«. Osrednja vloga vzgojitelja pri tem je, da tako izražanje pri otroku spodbuja in ga omogoča z najrazličnejšimi aktivnostmi. Pri tem upošteva tudi otrokovo iniciativnost, njegove predloge, mnenja ipd. ter jim pomaga »oživiti« njihove ideje. Glede na to, da je diplomska naloga vezana na dejavnosti z lutko, se v tem poglavju nekoliko bolj osredotočam tudi na vlogo vzgojitelja pri razvoju otrokove igre z lutko.

Vzgojiteljice, ki vsakodnevno komunicirajo z otroki, vključujejo lutke. Z lutkami imajo izredno dobre izkušnje, saj le-te delujejo magično in prinesejo prijetno vznemirjenje ter visoko motivacijo za delo. Dejansko ni predmeta, ki ga z igro ne bi mogli oživiti. Da se tega lotijo otroci sami, pomeni še toliko večji izziv. Vzgojitelj je zraven le toliko, da otroke spodbudi, da začnejo razmišljati in ustvarjati., npr. da izdelajo lutke in ustvarijo nek karakter na svojevrsten, le njim lasten način, obenem pa jim dajo veliko možnosti, da se z lutko igrajo in z njo ustvarjajo (Korošec, 2010). Največja motivacija za otroke se pojavi tudi v trenutku, ko se igri priključi vzgojitelj sam, prevzame vlogo v dogajanju in se prepusti otrokom, da ga s svojo simbolno igro »peljejo naprej«.

Priljubljena metafora, ki govori o vlogi vzgojitelja v vrtcih Reggio Emilia, je »lovljenje žoge«. »Odrasli mora biti sposoben ujeti žogo, ki jo vrže otrok, in jo vreči nazaj na tak način, da bo

otrok želel igro nadaljevati« (Korošec, 2010, str. 314). Pri gledališko-lutkovni dejavnosti bi to pomenilo, da vzgojitelj zagotovi bogastvo različnih materialov, iger in zgodb, situacije, prostor ter čas, v katerem lahko otrok raziskuje in eksperimentira. Vzgojitelj z njimi prebudi vse perceptivne organe in z impulzi svoje emocije (Korošec, 2010). »Vzgojitelj to igro gradi predvsem na otrokovi simbolni igri, saj nobena igralska tehnika ne premore toliko inovativnosti, sproščenosti in ustvarjalnosti kot prav otroška igra« (Korošec, 2010, str. 315).

2.7 Vpliv procesno-razvojno naravnane igre

Procesno-razvojno naravnana igra omogoča otroku, da je maksimalno motiviran ves čas svojega udejstvovanja. Prav v vrtcih Reggio Emilia še posebej poudarjajo, da je proces tisti, ki je pomemben, in ne končni produkt (v primeru lutk npr. predstava).

Otroci sodelujejo v procesu, ko ustvarijo lastno lutko, oblikujejo zgodbo oz. scenarij, se dogovarjajo o vlogah, pripravijo sceno, prizor ali predstavo in vmes rešujejo tudi probleme, ki se pojavijo. Ob vseh teh dejavnostih raste otrokova kompetentnost in se razvija njegova ustvarjalnost. Otrok si poišče mesto med vrstniki in zgradi pozitivno samopodobo ob zavedanju sebe in svojih sposobnosti. Namen takega procesa ni pripraviti lutkovno gledališče in popolno predstavo, temveč obliko kreativne drame, ki je namenjena rasti in razvoju otroka v vlogi lutkarja (Korošec, 2009).

3 ZAKAJ IZVAJATI MEDPODROČNO POVEZOVANJE

Predšolski otrok dojema svet celostno. To pomeni, da ga spoznava in doživlja na različne načine, pri tem pa uporablja vsa čutila (Štemberger, 2007). Ravno zato se poslužujemo medpodročnega povezovanja.

»Medpodročno povezovanje povezuje in koordinira različna področja, uporablja celostni pristop k učenju, povezuje vsebine ter razvija spretnosti in veščine« (Batistič Zorec in Krnel, 2009, str. 54). Z njim se določena tema poda čim bolj celostno, saj povezuje različne učne vsebine, uresničujemo pa tudi več ciljev z različnih področij (Batistič Zorec in Krnel, 2009). Mlajšemu otroku je namreč treba pojav osvetliti iz različnih zornih kotov, da si o njem ustvari

celotno sliko. S takim načinom dela spodbujamo ustvarjalnost otrok, povezave pa so lahko tudi spodbudno motivacijsko sredstvo (Štemberger, 2007). Pri medpodročnem povezovanju je poudarek na širših tematskih enotah in projektnem delu ob odkrivanju skupne teme in skupnih izkušnjah ali pri reševanju problema. Rečemo, da poteka »metaučenje«. To je učenje procesa povezovanja področij (Batistič Zorec in Krnel, 2009).

Otroci imajo tak način dela radi, saj jih celostno zaposli, vsak od otrok pa v okviru dalj časa trajajočega projekta zagotovo najde dejavnosti, ki so mu pisane »na kožo«. Pomembno je, da vzgojitelji otroke dobro opazujemo, pri tem odkrivamo njihova močna in šibka področja ter temu prilagajamo nadaljnje načrtovanje. S tem spodbujamo tudi otrokov razvoj z različnih vidikov.

Medpodročno povezovanje v začetku zahteva nekoliko več načrtovanja in priprave, kasneje pa smo lahko fleksibilnejši pri prilagajanju otroškim željam. Šele ko začnemo delati na tak način, ugotovimo, koliko dejavnosti imamo na voljo, koliko različnih ciljev dosežemo in kako odzivni so lahko otroci.

Ravno tako kot pri medpredmetnih povezavah v osnovni šoli moramo pri medpodročnem načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa v vrtcu upoštevati (Štemberger, 2007):

- da je vsak posameznik enkratni;
- da naj bo uspešen vsak otrok;
- da je treba delo diferencirati ob upoštevanju otrokove individualnosti;
- da je treba posebno skrb nameniti nadarjenim otrokom in tudi otrokom z motnjami v razvoju;
- da naj otroci usvajajo znanje na način, ki bo zagotavljal trajnost in uporabnost le-tega.

4 OTROŠKA IGRA

Igra je za predšolskega otroka osnovna dejavnost. Njeno opredelitev otežuje dejstvo, da gre za igro pri različno starih otrocih in za različne vrste igre (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001). Njene klasifikacije se med avtorji delno razlikujejo. Navajam delitev otroške igre po Tolčiču

(Marjanovič Umek in Kavčič, 2001), in sicer ločimo štiri skupine, ki predstavljajo različne razvojne ravni:

1. funkcijska igra;
2. konstrukcijska igra;
3. dramska igra;
4. igre s pravili.

Pri izvajanju projekta je glede na to razdelitev še posebej izstopala dramska igra (ne vedno v pravem pomenu besede), za katero je značilno pretvarjanje in/ali igra vlog. »Dramska igra otroke spodbuja k različnim gibalnim dejavnostim, miselni aktivnosti, iskanju novih povezav, ustvarjalnosti, večji socialni občutljivosti in kompetentnosti. Dramsko igro v skupini Smilansky imenuje socio-dramska igra« (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001, str. 34).

4.1 Simbolna igra

V simbolni igri otrok predstavlja neko dejanje, predmet, osebo ali pojav iz realnega ali domišljjskega sveta. Kadar je simbolna aktivnost usmerjena nanj, govorimo o avtosimbolni igri. Prve oblike simbolne igre se pojavljajo pri otroku, starem leto do leto in pol (gre za neposredno imitacijo), v drugem letu, ko se v razvoju pojavijo prve simbolne funkcije, pa pride do razvoja simbolne igre (Marjanovič Umek in Kavčič 2001).

S simbolno igro otrok izraža tisto, kar se dogaja okrog njega. Najprej so to dejavnosti odraslih, kasneje pa medčloveški odnosi. Simbolna igra je osnovna otrokova dejavnost v predšolskem obdobju, ki vpliva tudi na psihični razvoj otroka (Korošec, 2013). V simbolni igri se prepleta razvoj otrokovih kognitivnih, socio-kognitivnih, socialnih in jezikovnih spretnosti, ki so odvisne od razvojne stopnje otroka (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001), zato je otrok te igre sposoben šele, ko je sposoben obvladati egocentrizem, to pa je povezano z njegovim splošnim napredkom v kognitivnih spretnostih (Korošec, 2013).

Najvišja oblika simbolne igre je igra vlog. Vključuje kognitivno operacijo reverzibilnosti in decentracije. Pri reverzibilnosti se otrok zaveda, da se iz vloge lahko kadar koli vrne v realnost, pri decentraciji pa gre za otrokovo razumevanje, da je v igri še vedno on sam in

hkrati oseba, ki jo igra. S konzervacijo kljub funkcionalni neustreznosti v igri ohrani namišljeno identiteto igrač ali igralnih materialov (Korošec, 2013).

4.2 Socio-dramska igra

Igra postane socio-dramska v trenutku, ko se otrok igra v interakciji vsaj z eno osebo. Začne se z dogovarjanjem glede delitve vlog, igra pa poteka v kontekstu pretvarjanja, ko je otrok nekdo drug. Z govorno imitacijo se doseže razvoj govora, na vsebino in način vedenja v igri pa vpliva otrokova želja, da bi posnemal značilnosti iz sveta odraslih (staršev), ki ga opazuje in razume na svoj način. Pri tem sta pomembna dva temeljna elementa: realizem in domišljija (Korošec, 2013).

O realizmu govorimo, ko otrok poskuša igrati, govoriti in izgledati kot resnična oseba v situacijah, podobnih resničnemu življenju. Domišljija se vključi, ko otrok ne more več natančno imitirati realnosti, z domišljijo pa lahko preseže meje realnosti v času in prostoru (Korošec, 2013). Ugotovili so, da potrebujejo otroci za socio-dramsko igro velik obseg socialnih spretnosti: med njimi mora teči jasna komunikacija, biti morajo sposobni znati reševati konflikte, ki nastanejo med igro, in imeti morajo zmožnost zavzemanja perspektive drugega (Marjanovič Umek, 2001).

Vzgojitelji imamo to srečo, da znotraj svojega poklica lahko delamo stvari, ki jih večina odraslih ne dela več: igramo se z otroki (tudi igre vlog), ustvarjamo ipd., torej smo lahko kreativni. Koliko in kako to izkoristimo, je odvisno le od naše osebnosti, interesa in domišljije. Pri tem moramo paziti, da se v otrokovo igro vključujemo na pravi način, da s tem ne ustavimo ustvarjalnega toka oz. igro dvignemo na višjo raven. Naša naloga je, da otroka ustrezno spodbudimo, da se »odpre« in »poišče« v sebi svoje sposobnosti za igro ter to upa izraziti. Pri manjših otrocih se je treba pri tem bolj angažirati, starejši predšolski otroci pa večinoma pomoči sploh ne potrebujejo več (Korošec, 2013). »Pomembno je, da otrokom pustimo dovolj časa in prostora, da se simbolna igra lahko razvije« (Korošec, 2013, str. 5).

4.3 Otrokova spontana in gledališka igra

»Ko se otrok igra sam ali s prijateljem, je glavni cilj zadovoljiti željo po igri. Igra se spontano, neusmerjeno« (Majaron in Korošec, 2006, str. 104).

Gre za popolnoma svobodno dejavnost, kjer se lahko pojavi tudi tretji – to je občinstvo. Pri tem je treba poudariti, da ne gre za dramsko igro, kjer je izvor igre izven otroka, oz. dramatizirano igro, kjer je spodbuda za igro dana od zunaj. Tukaj se otroka ne obremenjuje z besedilom. Pomembno je, da se vživi v vlogo in jo odigra, kot jo zna. Spodbujamo individualizem in osebni pogled na stvari (Majaron in Korošec, 2006). V takem trenutku vzgojitelj naredi največ, če spontano otroško igro opazi in se nevsiljivo vključi vanjo, namesto da bi organiziral dejavnosti na novo. »Gledališče se namreč lahko igrajo vsi otroci ne glede na njihove intelektualne, komunikacijske sposobnosti in talent« (Korošec, 2013, str. 9).

S simbolno igro se otrok približuje gledališki igri, vendar sebe ne prikazuje kot igralca, temveč se na odru le igra. Njegova igra se od profesionalnega igralca loči v cilju, pomenu, procesu in vsebini, so pa to kljub vsemu zametki razvoja igralskih sposobnosti.

Dramska igra zahteva določeno disciplino. Otroci sledijo dramski zgodbi, ki nastaja, in se zavedajo občinstva, ki jih gleda. Igra je pogosto režirana s strani vzgojitelja, kar pa lahko pomeni velik poseg v otrokovo ustvarjalnost. Otrok se namreč nič več ne igra – kar je glavni smisel otroškega gledališča – ampak postane nesproščen in slepo sledi željam vzgojitelja. Iz tega razloga se moramo vzgojitelji potruditi, da namesto popolnosti tudi v dramski igri spodbujamo svobodno in individualno interpretacijo (Majaron in Korošec, 2006).

Dramska igra ima, za razliko od simbolne igre, določeno zaporedje osnovnega dogajanja v igri. Napetost se stopnjuje do vrha celotnega dogajanja, nato pa se s končnim preobratom dejanje razplete. Otroci torej v dramatiziranih igrah igrajo določeno zgodbo, vedno bolj ali manj podobno. Od otrok ne zahtevamo natančnega poznavanja besedila, temveč jim pustimo improvizacijo v besedi in gibanju, le da sledijo osnovni ideji zgodbe (Korošec, 2013).

5 VLOGA LUTKE V PEDAGOŠKEM PROCESU

Gledališče vstopa v pedagoški proces na različne načine: kot učenje o gledališču, kot učenje v igri ali kot učenje igre. Prav v predšolskem obdobju se gledališka umetnost najpogosteje vpeljuje preko lutkovnega gledališča, in sicer bodisi z organiziranimi ogledi profesionalnih lutkovnih in gledaliških predstav bodisi s spoznavanjem gledališča ali z dejavnostmi izdelave lutk ter kasneje preizkušanja v igranju. Vzgojiteljice zato spodbujajo otroke k domišljijiški igri, pretvarjanju, dialogom in vpeljujejo lutko kot ljubljenska skupine ali samo za motivacijo (Kržišnik idr., 2011).

Vzgojni pristop Reggio Emilia v pedagoškem procesu lutko vidi kot močno sredstvo socializacije in razvoja identitete ter odličen medij za komunikacijo med vzgojiteljem in otroki. Vzgojitelj preko lutke lažje razume otroke, prepozna njihova čustva in težave ter z njihovo pomočjo lažje dosega zastavljene cilje (Korošec, 2009). Na drugi strani lutka otroku nudi ščit za izražanje čustev in boljši stik z okoljem. Pri tem gre največkrat za otrokovo simbolno, domišljijoško igro v manjših skupinah, vzgojitelji pa moramo biti pozorni, saj otrok v svoji igri z lutko prav z neverbalno komunikacijo sporoči največ (Kržišnik idr., 2011).

Z lutko lahko pristopimo do otrok že v najmlajši starostni skupini. Seveda so lutke temu prilagojene. Za otroke ustvarjamo s preprostimi prstnimi ali naprstnimi lutkami in lutkami na dlani, ki nam pomagajo pri vsakodnevnih situacijah (npr. premagovanje ločitvenega strahu). Že zelo zgodaj jih začnemo navajati na lutke in igro (Kržišnik idr., 2011).

V vrtcu in nižjih razredih osnovne šole poskrbimo, da otroci različne tipe lutke spoznavajo, izdelujejo in uporabljajo. Preko igre bodo postopno raziskovali izrazne možnosti svojega telesa in prostora, uporabo rekvizitov in oblačil, ob postopnem razvoju simbolne in socio-dramske igre pa bodo večkrat odigrali tudi soigro z vrstniki (Kržišnik idr., 2011).

»Namen dialoške dramske igre je otroka vključiti v dialog, ki ga začne tudi vzgojitelj« (Bredikyte, 2002, str. 21). Otrok z opazovanjem in gledanjem odraslega dobi pogum, da postopoma sam vstopi v igro, še posebej, če nima razvitih govornih spretnosti (Bredikyte, 2002) »Dramska igra z lutkami znatno razširi njegov zaklad izraznih sredstev (obrazna

mimika, telesni gibi, lutke, različni zvoki) in mu tako pomaga izraziti misli z neverbalnimi sredstvi« (Bredikyte, 2002, str. 21).

Fontana (Korošec, 2009) meni, da je pomembno, da bi se umetniška in temeljna predmetna področja povezovala in dopolnjevala, saj so umetniške dejavnosti prednost in pomoč za vse in ne le privilegij talentiranih in učno uspešnih otrok.

Lutka nam omogoča tudi številne možnosti medpodročnega povezovanja. Lahko je tista, ki otrokom podaja novo znanje, sodeluje z njimi na gibalnem področju, jim prebira pravljice in se o njih pogovarja z njimi, premaguje ločitveni strah, navezuje stike in rešuje konflikte ter najrazličnejše problemske vsebine.

Je izredno motivacijsko sredstvo za bogatenje in senzibiliziranje otrokovega čustvenega in socialnega potenciala, saj se mora otrok vživeti v lutkino situacijo. S tem mu ponudimo možnost za razumevanje stvari iz različnih zornih kotov, kar je pogoj za tolerantnost, inovativnost, čustveno inteligenco in sposobnost empatije. Iz tega lahko zaključimo, da je najpomembnejše, da se lutke da otrokom, da v igri z njimi razrešijo in uredijo svet po svoje, saj je v simbolni igri vse mogoče, včasih pa nam bodo posredovali tudi sporočila, ki jih sicer v direktni situaciji ne bi izrazili (Korošec, 2013).

6 LUTKOVNE TEHNIKE

Poznamo različne lutkovne tehnike: običajne igrače in predmete, senčne lutke, ploske lutke, marionete, telesne lutke, mimične lutke, roke, prste, koleno, stopalo, ročne lutke itd. Lutke lahko izdelamo odrasli ali pa jih izdelajo kar otroci sami iz najrazličnejšega odpadnega materiala (Korošec, 2002). Pri tem ni pomembno, kako lutka izgleda, ali je popolna ali ne, ali je do potankosti dodelana ali pa je to le kamen, ki smo ga pobrali s tal. Pomembno je, da lutka razbije monotonost in naredi dogajanje bolj zabavno, da si otroci stvari hitreje in lažje zapomnijo ter da razvija otroško domišljijo, njihove motorične spretnosti in sposobnosti.

V nadaljevanju bom opisala nekaj lutk, ki smo jih pri naši igri uporabljali tudi sami.

6.1 Ročna lutka

Ročno lutko si natakne na dlan in jo vodimo s premikanjem prstov, dlani ali cele roke. Ročna lutka ima glavo in trup. Lutka ne sme biti prevelika, saj jo moramo biti sposobni voditi z dlanjo oz. roko. Običajno je glava lutke nataknjena na kazalec, trup pa kot rokavček na roko animatorja. Palec in sredinec lahko animirata roke lutke. Taka lutka je lahko hitra in gibčna in z lahkoto vzpostavi stik z gledalci (Varl, 1997d).

6.2 Maska

Med lutke spadajo tudi maske. To niso tipične lutke, vseeno pa je njihov cilj isti: biti nekdo drug in igrati ali govoriti skozi usta druge osebe. Poznamo obrazne, naglavne ali maske celega telesa. Maska dobi vrednost tisti hip, ko jo oseba uporabi, se pravi, da jo napolni s svojo energijo.

Obrazne maske so tiste, ki zakrivajo samo oči ali cel obraz. Naglavne si natakne na glavo in tako skrijejo glavo v celoti. Maska celega telesa nastane takrat, kadar želimo predstavljati nekoga drugega in se v celoti preoblečemo (Varl, 1997a).

6.3 Prstna lutka

Prstne lutke so najprimernejše za najmlajše otroke. Lahko so narisane kar na otrokove prste ali dlani, lahko pa so tudi iz tekstila ali usnja (Varl, 1997c). Prstki omogočajo še nekaj pomembnega – dotik. V otroški dobi je tak fizični stik otroka z okoljem, ko s prstki tipa okoli sebe in se dotika stvari, zelo pomemben.

6.4 Ploska lutka

Predhodnik ploske lutke je senčna lutka in je prišla k nam iz Azije. Je dvodimenzionalna in nima mase oz. debeline, kar pomeni, da je ne moremo poljubno obračati. Ves čas moramo paziti, da je ne zasukamo preveč, saj se s strani hitro izgubi. Tehnično so te lutke enostavne za izdelavo, žal pa ne morejo uporabljati rekvizitov oz. moramo le-te dati posebej na palico, s tem pa se izgubi čar igre. Izdelane so iz kartona ali vezane plošče in pritrjene na palico oz.

osnovno vodilo (Varl, 1997b). Otroci jih imajo zelo radi, ker lahko vsaj tiste iz kartona hitro izdelajo sami.

Ploske lutke, izdelane iz prosojne folije, lahko pobarvamo z barvami, uporabimo na grafoskopu in jih projiciramo na steno ali platno. Zgodba se tako odvija v barvah kot risanka na televiziji.

6.5 Senčna lutka

Ploske lutke pogosto uporabljamo za senčno gledališče. Posebnost senčnega gledališča je v tem, da lutke ne opazujemo v scenskem prostoru, ampak gledamo njeno senco na platnu. Te lutke so izjemoma osenčene od zadaj. Ko platno umaknemo, stoji pred nami lutka na palici, s katero lahko ponovno igramo (Varl, 1997e).

II EMPIRIČNI DEL

7 OPREDELITEV PROBLEMA

Kako raziskovati svet dinozavrov v kombinirani skupini dveh- do štiriletnih otrok, je bilo vodilo za razmišljanje in načrtovanje. Izziva sta bila otrokova čim bolj aktivna udeležba pri dejavnostih in medsebojno povezovanje vseh kurikularnih področij, kar spodbuja različne vidike otrokovega razvoja in učenja in je eden izmed kurikularnih ciljev. Poudarek v okviru projekta sem tako dala lutkam in razvoju medosebnih odnosov, socializaciji in komunikaciji preko njih. Kot pravi Turnšek (Turnšek idr., 2012), je treba otrokom v vrtcu omogočiti čim večjo participacijo, in to ne samo kot njihovo sodelovanje, ampak kot njihovo aktivno vključevanje v vzgojno-izobraževalni proces, kar jih notranje motivira.

Odločitev za delo po konceptu Reggio Emilia je izhajala iz želje po osebnem prehodu na višjo, zahtevnejšo raven dela in razmišljanja, ki otrokom omogoča krepitev lastne radovednosti in pozitivne samopodobe ter razvijanje socialnih kompetenc, obenem pa tudi veliko izkustvenega učenja. Ker na tak način dejavnosti še nisem izvajala, je to pomenilo učenje in pridobivanje izkušenj tudi zame.

Kako procesno-razvojno naravnano izkustveno učenje narediti za otroke čim zanimivejše? Pri tem so mi na pomoč pristopile lutke najrazličnejših velikosti in oblik. Ker sva se z vzgojiteljico navezovali na Geoprojekt, je bila večina lutk v obliki različnih dinozavrov. Kadar se je le dalo, sem sledila željam otrok. Ugotovila sem namreč, da so se otroci do zdaj le redko srečali z lutko in so večinoma poznali le ročno lutko, preostalih oblik pa ne. Zato smo skupaj odkrivali vrste lutk in tudi samo gledališče. Po petih mesecih dejavnosti je bil napredek viden pri sami igri otrok in iz običajne simbolne igre smo prešli vsaj do poskusov dramske igre, seveda primerne njihovi starosti.

7.1 Cilji diplomskega dela

Dokazati želim:

- da so lutke ustrezen pripomoček pri spoznavanju teme dinozavrov;
- da lahko s pomočjo lutk, poleg področja umetnosti, spodbudimo otrokov interes tudi na področjih družbe, gibanja, jezika, matematike in narave;
- da procesno-razvojno naravnana igra z lutko lahko spodbudi otrokovo simbolno in gledališko igro.

7.2 Raziskovalna vprašanja

- Kako so lutke lahko ustrezen pripomoček pri spoznavanju teme dinozavrov?
- Kako lahko z lutkami, poleg področja umetnosti, spodbudimo otrokov interes na področju družbe, gibanja, jezika, matematike in narave?
- Kako lahko procesno-razvojno naravnana igra z lutko spodbudi otrokovo simbolno in gledališko igro?

7.3 Raziskovalna metoda

Uporabila sem deskriptivno metodo empiričnega raziskovanja. Informacije sem pridobivala s pomočjo različne literature in virov, z intervjuji, s spremljanjem, z opazovanjem in s poslušanjem otrok, z zapisovanjem podatkov ter s fotografiranjem ustvarjalnih dejavnosti in igre.

Zbrane podatke sem analizirala s postopki kvalitativne analize.

7.4 Vzorec

Projekt sem izvajala v kombinirani skupini Balončki v Vrtcu Storžek v Preddvoru. V skupini je 19 otrok, od tega 10 deklic in 9 dečkov v starosti 2 do 4 let. Projekt je potekal 5 mesecev. Vključeval je sodelovanje vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice kot tima, sodelovanje s starši, sodelovanje z drugimi skupinami v vrtcu in medsebojno sodelovanje otrok v skupini.

8 PRVO SREČANJE Z DINOZAVRI

Cilja:

- otroka spodbudimo k razmišljanju in sklepanju;
- otrok išče povezavo s svojimi preteklimi izkušnjami.

Potek dejavnosti

Na sredino kroga sem postavila na 19 delov razrezano enostavno sliko dinosavra, vsak otrok pa je vzel en delček. Otroke sem spodbudila, da sami ugotovijo, o čem bo tekla beseda. Na delčkih so bile za lažje sestavljanje pike in črtice v različnih barvah. Otroci so tako prepoznavali barve na svojih delčkih, saj sem jim postavljala vprašanja: »Kdo ima roza piko na svojem delčku? Kdo ima zeleni črtici?« Vsak otrok je v sestavljanko položil en delček. O pravilnosti odgovora sploh ni bilo dvoma. »To je diplodok,« je že kmalu po začetku sestavljanja ugotovil eden od dečkov. Ko so ugotovili, da bodo naša tema dinosavri, sem pred njih postavila nekaj plastičnih dinosavrov, da so si jih ogledali, obenem pa sem jih povabila, da od doma prinesejo svoje.

Analiza

Na začetku sem bila nekoliko skeptična, saj bi bila lahko sestavljanka za nekatere otroke nekoliko pretežka zaradi števila delčkov in ne zaradi motiva. Zato sem dodala barvaste pike in črtice in obenem nalogo povezala s področjem matematike. Dinosaurs so otroci namreč že poznali. Velikokrat so jih prinašali v vrtec in to je bila ena izmed najljubših tem pri dečkih. Ko so otroci začeli s sestavljanjem, so drug drugega spominjali: »Rdeča pika. Kdo ima rdečo piko?« Če kateremu od otrok ni šlo, so mu na pomoč priskočili drugi. Nekaj dečkov je najbolj znane dinosavre celo pravilno poimenovalo: tiranozaver (tega poznajo vsi), stegozaver, triceratops in majazaver.

V dejavnosti so se povezovala področja matematike (sestavljanje, barve), družbe (sodelovanje, komunikacija, medsebojna pomoč), narave (prepoznavanje dinosavrov) in jezika (nove besede).

Slika 1: Sestavljanje dinozavra

9 IZDELOVANJE DINOZAVRA NOGAVIČKE

Cilji:

- otrok razvija čutne zaznave (tip) in uživa pri polnjenju dinozavrov iz odpadnega materiala;
- otrok rešuje probleme, ki se mu pojavijo med izdelavo;
- otrok se umetniško izraža pri končni dodelavi dinozavra.

Potek dejavnosti

Z otroki smo ročne lutke izdelovali iz nestrukturiranega materiala, natančneje odpadnih nogavic, polnila in stožčastih tulcev za prejo. Imele so samo glavo in trup iz tulca, ki se je nataknil na dlan in zapestje. Lutka ni imela rok.

Že samo trganje polnila (odpadne niti nogavic) je otroke zaposlilo tako, da so večinoma pozabili na drugo igro. Polnilo je bilo res mehko in otroci so bili navdušeni nad občutkom mehkobe in topline. Kar naprej so segali z rokami v vrečo, polnilo stiskali, si ga dajali k obrazu, se božali z njim po rokah in se popolnoma sprostili. Ugotovili so, da je prijetno božati tudi drug drugega.

Nogavičke sem na spodnjem delu pri prstih zašila, otroci pa so jih nato polnili. Pri tem so imeli kar nekaj težav. Z vzgojiteljico sva jih pustili, da so jih poskusili sami rešiti. Prva težava

je bila ta, da je imela nogavička na vrhu patent, ki jim je onemogočal enostavno polnjenje. Z eno roko so sicer nogavičko držali, a so z drugo sami težko polnili, ker se jim je spodmikala. Kar nekaj časa je minilo, da so otroci ugotovili, da je zadeva bistveno lažja, če en otrok drži nogavico, drugi pa jo polni. Tako so spontano prišli do medsebojnega sodelovanja, problem rešili in se pri tem še močno zabavali. Ravno tako so ugotovili, da nogavičke ne morejo polniti, če naenkrat vstavljajo preveč polnila, in da to lažje naredijo, če ga razdelijo na več manjših delov.

Nogavičke dinozavre so izdelovali vsi otroci, zato smo dejavnost razširili na več dni. Zanimivo je bilo opazovati dečka, ki je sicer motorično nekoliko počasnejši od ostalih otrok. Ker mu ni šlo, je prosil za pomoč deklico, ki je svojo nogavičko že naredila. Deček se običajno ne obrača na druge otroke, zato me je njegovo dejanje presenetilo. Morda je bilo odločilno to, da je videl tudi druge otroke, ki so sodelovali v parih, in se je zato opogumil. Med delom je vidno užival, saj mu je obraz kar žarel od zadovoljstva. Smejal se je in govoril, čeprav je sicer bolj tih in komunikacija ni njegovo močno področje.

Slika 2: Polnjenje nogavičke

Slika 3: Medsebojno sodelovanje

Na napolnjene nogavičke so otroci prilepili še zobe in oči, tako kot so želeli in v barvah, ki so jih izbrali. Pri tem se je pri nekaterih pokazala velika negotovost, saj so me ves čas spraševali, če delajo v redu, katero barvo naj izberejo, kaj in kako naj odrežejo, ali so zobje dovolj veliki in podobne stvari. Tudi sama se učim otrokom prepuščati čim večkrat možnost lastnega odločanja. Morda so bili do zdaj z moje strani še vedno preveč usmerjeni. Vzgojiteljica je koncept vrtcev Reggio Emilia glede samostojnega dela otrok namreč že ponotranjila in se ga

drži, kolikor je mogoče, sama pa ga šele usvajam in se učim »izpreči« usmerjanje in vodenje otrok. Ta projekt je bil zato šola tudi zame.

Slika 4: Otroci izrezujejo oči in zobe dinozavra

Otroci so s svojimi nogavičkami »nastopili« tudi v najmlajši jaslični skupini. V bistvu je šlo bolj za igro starejšega z enim mlajšim otrokom, seveda zelo previdno, da se mlajši ne bi ustrašili. Vsi otroci so pri tem izredno uživali.

Slika 5: Najmlajši se »nogavičk« ne bojijo

Analiza

Otroci so pri delu zelo uživali. Na začetku so aktivirali tip, ko so s polnilom božali sebe in druge. Občutek mehkobe je bil zanje prijeten in veliko otrok ga je tudi besedno opisalo. Pri polnjenju so morali poiskati rešitev, kako nogavico napolniti, če je patent premočen. Kar

nekaj časa so potrebovali, da je prvi otrok ugotovil, da gre to bistveno lažje s prijateljevo pomočjo.

Z dinozavri so otroci odšli tudi v najmlajšo jaslično skupino. Med seboj se vsi poznajo, saj je vrtec majhen in spodbujamo druženje vseh skupin, ravno tako pa se srečujejo tudi v popoldanskem varstvu. Pri najmlajših zato ni bilo nobenega strahu in zadreg pred drugimi otroki. Dinozavre nogavičke so otroci pretipali, si jih dobro ogledali, malo »poslinili« in prisluhnili, kaj so jim govorili starejši. Otroci iz Zvezdic so pristopali zelo različno. Ena deklica je pela z dinozavrom v roki, nekateri so se šli skrivalnice, dva otroka sta pripovedovala pravljico, ostali pa so se z otroki enostavno pogovarjali. Druženje je bilo prijetno in vsi otroci so uživali.

9.1 Igra z dinozavrom nogavičko

Cilja:

- spodbujanje veselja do umetniških dejavnosti;
- otrok se pri igri sprosti in uživa.

Potek dejavnosti

Takoj, ko so bile lutke napolnjene in polepljene, smo dodali še tulec in lutka je bila gotova. To je pomenilo začetek spontane simbolne igre in kasneje tudi dramske igre. Otroci so si naredili lutke na roke in začeli najprej s tekanjem po igralnici in z rjoventjem. To je bila očitno prva stvar, ki jim je padla na misel ob besedi dinozaver in kaj le-ta dela. Nekateri otroci so se kasneje z gobčki lutk nežno dotikali, češ da so eni mladički, drugi pa mamice. Medsebojno so se dogovarjali glede poteka igre: razdelili so si vloge, določili, kje bodo živeli, kam gredo na izlet, koliko posode potrebujejo s seboj ipd.

Slika 6: »Tvoj je mladiček, moj pa ati, a je prav?«

Določeni otroci so samo sedeli in opazovali ter se šele kasneje pridružili igri, tako da so samo ponavljali stvari.

»Živjo.«

»Živjo.«

»Kaj delaš?«

»Nič. Kaj pa ti delaš?«

»Grem na sprehod.«

»Jst grem tud na sprehod.«

...

Vedno je bilo namreč nekaj otrok glavnih akterjev igre. So bolj živahni in imajo več domišljije, zato so vodili dialog, drugi pa so jim sledili in »statirali«. Lutke so imeli sicer na rokah, ampak so svojo okolico samo opazovali in se niso izpostavljali niti fizično niti besedno.

Analiza

Spontana igra je bila logično nadaljevanje po izdelovanju lutk. Otroci namreč vedno najbolj uživajo ravno v tej aktivnosti, takoj po tem, ko nekaj sami naredijo. V skupini imamo tudi otroke z nizko sposobnostjo govornega izražanja, ki se tudi sicer težko vključujejo v komunikacijo s prijatelji v skupini, zato je bila lutka zanje zelo primeren »medij« za izražanje. Niso bili ravno gostobesedni in niti ne glasni, so pa vsaj s posameznimi besedami poskusili komunicirati preko lutke. Dva otroka sploh nista hotela sodelovati pri nobeni igri z lutko, kljub temu da sta jo z veseljem izdelala.

10 MASKE DINOZAVROV

Cilja:

- otrok prepozna razlike med posameznimi dinozavri in jih poskuša ubesediti;
- otrok z risanjem in spontano igro razvija sposobnost umetniškega izražanja.

Potek dejavnosti

Z otroki smo se za uvod v dejavnost pogovarjali o značilnostih in razlikah med posameznimi dinozavri. Ker imajo ves čas na voljo literaturo na to temo in se je z zanimanjem poslužujejo, so znali veliko povedati.

»Eni majo bodice, eni pa take (pokaže z rokami špičasto obliko plošče) gor na hrbtu.«

»Pa špice majo tud.«

»Kje pa imajo špice?«

»Tko od spredi na glav al pa uzad na repu.«

»Pa eni majo ful dolge zobe – ampak ne vsi!«

»Pa travco jejo. Pa listke.«

»Ja, pa tud druge dinozavre. A veš tko – grrrr ... Tko so hudi.«

**Slika 7: Obrazne maske
dinozavrov**

Otrokom je šlo poimenovanje značilnosti dinozavrov kar dobro »z jezika«. Kadar niso vedeli točno, kako se kakšni stvari reče, so to povedali kar opisno. Pri tem sem spodbujala tudi druge, da so poskusili iz opisa razbrati, kaj je želel povedati. Na tak način so se otroci spoznavali z novimi besedami in s poimenovanji dinozavrov.

Po pogovoru smo izdelovali obrazne maske v obliki dinozavrov. Masko smo skupaj obrisali, potem pa jo je vsak sam izrezal in pobarval. Ko so bile maske pobarvane in izrezane, smo nanje navezali elastiko. Otroci so si jih lahko takoj nataknili in se igrali dinozavre, kar je bil tudi glavni cilj in namen mask. Otroci so bili na izdelane maske zelo ponosni in so se hitro prelevili v dinozavre.

Otroci, ki so prvi končali dinozavre, so bili tako glasni, ko so tekali po igralnici, rjovel kot dinozavri in se »šopirili« pred drugimi, da so dva otroka prestrašili, da sta začela jokati. Ne glede na to, da sta videla otroke, ki so maske natikali na obraz, sta jih očitno tako globoko doživela, da sta otroke pod njimi »spregledala« in sta se zavedala samo dinozavrove maske.

Presenetila me je deklica, ki je že imela masko na obrazu, torej je vedela, da so pod njo otroci, in je tudi sama tekala naokrog in tiho tulila. Ko pa je proti njej zatulil drug otrok, je popolnoma otrpnila, se prestrašila in zajokala. Deček, ki jo je prestrašil, je bil sam tako presenečen nad njenim odzivom, da je takoj dal masko dol in deklico hotel potolažiti. Nekoliko nerodno mu je vseeno uspelo, da je nehala jokati, potem pa jo je prijazno prijel za roko in popeljal po igralnici.

Slika 8: Simbolna igra otrok

Ko je večina otrok že imela maske, sta hrup in rjojenje vseeno postal preglasna, zato sem jih umirila in jim naročila, da oponašajo dinozavre v tišini. Ker ni bilo več klasičnega norenja, so

otroci presenetljivo postali izredno nežni. Umirjeno so hodili sem ter tja in se začeli objemati in božati. To me je zelo presenetilo, saj nisem pričakovala tako spontanega odziva.

... NASLEDNJI DAN ...

Maske dinozavrov smo ponovno uporabili in jih povezali s področjem gibanja oz. plesom. Otroci so poslušali zgoščenko s klasično glasbo in se spontano odzvali na edino navodilo – da so dinozavri. Poslušali smo Čajkovskega: Koračnica iz baleta Hrestač, Rossinija: Ples, Mussorgskyja: Balet piščančkov v lupinicah in Stockhausna: Kontakti. Moram reči, da so bili dečki do zadnje skladbe dokaj nezainteresirani in so glasbo večinoma leže samo poslušali, medtem ko so se deklice vživele. Ko je bila glasba mirna, je bilo tako tudi njihovo gibanje (počasnejše), ko pa je postala glasba hitrejša in glasnejša, so se začele hitreje in bolj agresivno gibati (plesati). Očitno je bilo, da v dejavnosti uživajo. Dečki so se jim pridružili šele pri zadnji skladbi, ki je res odrezava in energična, tako da so takoj začeli oponašati dinozavre med bojem in lovljenjem »hrane«, ob tem pa bili seveda zelo glasni.

Otrokom sem predlagala, da se ogledajo med seboj in da gredo tudi pred ogledalo, kjer lahko opazujejo svojo igro. To jim je bilo zelo všeč. Tudi otroci, ki so prej stali ob strani, so se tokrat pridružili. Večina otrok se je v ogledalu samo gledala, nekateri pa so svoji podobi tudi pomahali. Ko so bili pred ogledalom samo posamezniki, je postalo za otrokom zanimivejše. Ker je bilo več prostora, so se obračali, skakali, migali z glavo, predvsem pa uživali v svojem novem videzu. Povabila sem jih, da poskušajo zrcalno podobo, ki jo opazijo v ogledalu, prikazati tudi v parih med seboj (poskušajo slediti gibanju drugega otroka). Deklicam je bilo to zanimivo in so takoj poskusile, pri tem pa se še izredno zabavale.

Slika 9: Otrok se ogleduje v ogledalu

Analiza

Otroci so v pogovoru o dinosavrih zelo uživali. S svojimi odgovori so me marsikdaj pozitivno presenetili, še posebej otroci, ki so bolj zadržani. Tako sem dobila potrditev, da kljub vsemu dogajanje spremljajo in da so stvari usvojili. Dečki že precej obvladajo poimenovanja. Tega sicer od njih ne zahtevam, ampak je to njihov lastni interes. Ko govorimo o dinosavrih, namreč uporabljam pravilna imena in tista osnovna tudi večkrat ponovim.

Vse, kar je povezano z ročnim delom, imajo otroci radi. Tako jim je bilo barvanje zelo všeč, izrezovanje pa tistim, ki ga še ne obvladajo, nekoliko manj. Kljub vsemu so se potrudili po svojih najboljših močeh, saj so jih motivirali otroci, ki so maske že izdelali. Pri spontani igri je bilo najprej prisotno oponašanje gibanja in zvokov dinosavrov. Igra deklic je bila presenetljivo ravno tako glasna kot pri dečkih, s tem da so bili odzivi drugačni. Ko so dečki rjovedi drug na drugega, je bil odziv »fizični« napad (dinosavri so se borili), pri deklicah pa je bil odziv na rjojenje umik (lahko bi rekla kar strah).

Vesela sem bila, da je prišlo do spontanega odziva empatije (ko je deček potolažil deklico) in da so po umiritvi igre otroci sami spoznali, da se življenje dinosavrov ni vrtelo samo okoli napadov in boja za hrano, temveč je bilo povezano tudi z razmnoževanjem in skrbjo za novi rod. Tako smo si v vrtčevski »knjižnici« izposodili zgodbo o majasavrih, ki veljajo med dinosavri za najbolj ljubeče starše. Otrokom je bila vsebina izredno všeč.

Pri plesu na klasično glasbo je bil odziv pričakovan. Deklice v plesu uživajo ne glede na tip glasbe, večina dečkov pa na mirno glasbo ne pleše, zato pa jih pritegne glasna, energična, odrezava in divja glasba, ki jo takoj povežejo z bojem. Prav vsi otroci so uživali tudi kasneje, ko so se opazovali pred ogledali.

11 DINOZAVRI IZ BLAGA

Cilji:

- otrok pridobiva različne informacije in vedenje o dinozavrih;
- otrok prepoznava telesne podobnosti in razlike med posameznimi dinozavri;
- otrok pri igri in umetniškem ustvarjanju uživa in se sprosti.

Slika 10: Otroci izdelujejo fosile

Slika 11: Otroci si ogledujejo literaturo in se igrajo z dinozavri

Potek dejavnosti

Pri uvodni dejavnosti smo izdelovali »fosile«. Otroci so iz gline zvaljali ploščice in vanje odtisnili stopala dinozavrov, kremplje ali njihove bočne odtise. Na tak način so naredili »fosile«. Kot modele smo uporabili gumijaste in plastične igračke dinozavre, ki so jih otroci prinesli od doma.

Dinozavre so lahko primerjali med seboj in jih iskali po literaturi. Skupaj smo si jih ogledovali tudi v knjigah in se pogovarjali o njihovi prehrani, razmnoževanju, vizualnih razlikah, kako so se branili in napadali ter zakaj so izumrli.

Iz škatel za papirnate robčke smo izdelali ogromne »tace«. Z otroki smo škatle najprej kaširali, nato pa so jih pobarvali in nanje nalepili kremplje. Otrok je škatlo lahko obul in tako postal pravi mali dinozaver.

Z vzgojiteljico sva za otroke izdelali tudi dinozavre iz blaga v stilu konjičkov na palici. Ker vsaka lutka, ki jo otrok prime v roke, postane zanj zanimiva, so imeli radi tudi te. V bistvu so jih najprej občudovali prav zaradi njihove teže in tridimenzionalnosti.

Pri izdelavi teh »lutk« otroci niso mogli sodelovati, so pa opazovali postopek izdelave. Iz papirja sem najprej pripravila kroje, po katerih se je odrezalo blago. S šivalnim strojem sva z vzgojiteljico zašili dinozavre, kar je bilo za otroke zelo zanimivo. Zašite dinozavre so otroci napolnili s polnilom. Ko so bili napolnjeni, sva glave pritrdili na palico, izdelali pa smo še oči, gobček in zobe.

Analiza

Kot sem že omenila, je bilo pri izdelavi teh modelov težko vključiti otroke, so pa bili navdušeni tudi nad spremljanjem izdelave. Redko imajo namreč priložnost opazovati uporabo šivalnega stroja v sami igralnici. Nekateri so ga videli prvič in jim je bil zato še toliko bolj zanimiv. Ta del izdelave so otroci potem prenesli v svoj kotiček, si iz lego kock izdelali šivalni stroj in se delali, da šivajo (simbolna igra). Spoznali smo se z besedo šivilja in šivalni stroj.

Slika 12: Igra s tiranozavrom

Slika 13: Igra s triceratopsom

Posebne dramske igre pri teh lutkah ni bilo. Otroci so se vživeli v vlogo dinosavrov (simbolna igra), vendar bolj glasovno kot besedno. Z njimi so se počasi sprehajali po igralnici, jih vodili do hrane, capljali en za drugim kot mladički za mamo, jih božali, dajali spat, jih poljubljali in si med seboj ves čas izkazovali nežnost. To me zelo pritegnilo, saj so dejansko prehajali iz ene skrajnosti (rjojenje, napadanje, borba) v drugo (izrazita nežnost, ljubkovanje). V tem času smo namreč prebirali tudi knjigo o majasavrih, ki so bili izmed vseh dinosavrov najbolj »družinski«. Njihov odnos do jaje in kasneje do mladičkov so otroci prenašali tudi v svojo igro.

Nekatere otroke so motile tace, ki so se jim sezuvale (nekateri imajo manjše noge), zato si jih sploh niso natikali, medtem ko so bile drugim prav zaradi tega zanimive in so se v njih sprehajali tudi brez dinosavrov. Težava, ki se je še pojavljala, je bila nekoliko prevelika teža dinosavrskih glav. Prvotno je bilo mišljeno, da bodo imele palice kolesčka za lažje manevriranje, a jih žal z vzgojiteljico nisva pravočasno dobili, zato sva uporabili navadne palice. Otroci so težo dinosavrove glave morali nositi sami in so se je zato dokaj hitro naveličali ali pa so si vzeli odmor.

Glede na to, da smo imeli samo tri modele, se naenkrat ni moglo igrati več otrok, so pa bili določeni zadovoljni že samo s tem, da so opazovali igro drugih otrok. Na tak način so se vključevali predvsem bolj zadržani otroci, pri katerih sem lahko opazila, kako globoko se lahko vživijo tudi brez sodelovanja. Vsako približevanje dinosavrov je v njih vzbudilo strah,

tako da so se počutili »varne« šele na določeni razdalji od dinozavrov ali v bližini mene in vzgojiteljice.

12 DINOZAVRI IZ ODPADNEGA MATERIALA

Potek dejavnosti

Z vzgojiteljico sva se odločili, da starše povabiva na roditeljski sestanek, ki pa naj bi bil ustvarjalno obarvan, saj bi izdelovali dinozavre. Pripravili sva različen nestrukturiran in odpaden material ter starše povabili, da sprostijo svojo domišljijo in izdelajo dva dinozavra.

Slika 14: Starši v ustvarjalnem elementu

Starši so bili na začetku nekoliko zadržani, mogoče celo presenečeni nad najinim povabilom, kmalu pa se je led prebil in ustvarjalnost je prišla na plano. V končni fazi so izdelali štiri velike res izvirne dinozavre. Uporabili so odpadne škatle, tulce, pokrovčke, embalažo od pudingov in paštet, jogurtove lončke, škatlice od zdravil in čajev ipd. Glave sva že prej kaširali z vzgojiteljico, oni pa so na koncu kaširali še dinozavre v celoti. Pobarvali naj bi jih naslednjega dne otroci.

Starši so ustvarjanje vzeli zelo resno. Pri tem se mi je zdel zanimiv komentar očka, ko je nekaj časa zamaknjeno opazoval svojo stvaritev, češ ali jih ne bi raje še pobarvali starši, če so se že tako »potrudili« z izdelavo. Vedel je namreč, da bodo izpod otroških rok prišli dinozavri zelo pisani, morda niti ne več celi. Upam, da so starši dojeli bistvo otrokovega navdušenja nad

svojimi izdelki, za katere nemalokrat pokažejo zelo malo zanimanja ali pa sploh ne, otrok pa je dejansko nad njimi navdušen ravno tako, kot je bil ta očka nad svojim dinozavrom.

Vemo, da otroci delajo v okviru svojih zmožnosti. Zelo pomembno je, da otrok stvari izdela sam, saj se s tem razvija. Njegov izdelek nam lahko pove marsikaj. Včasih se niti ne zavedamo, da so naša pričakovanja do otrok previsoka in mu za »lep« izdelek pomagamo raje sami. Pa je izdelek potem še njegov? V to se nekoč nisem poglobljala, danes, po vseh predavanjih in informacijah, ki sem jih dobila, pa sem mnenja, da so tudi najbolj »čudni« otroški izdelki najlepši, ker so samo njihovi.

Slika 15: Tudi starši pomagajo drug drugemu

Slika 16: Končni izdelki

Cilja:

- otrok spozna, da lahko z uporabo odpadnega materiala prispeva k varovanju narave in ohranjanju naravnega okolja;
- otrok uživa pri barvanju dinozavrov in pri igri z njimi.

Potek dejavnosti

Ko so otroci začeli prihajati v vrtec, so bili presenečeni nad tem, kdo se je »pojaval« v naši sobi. Starše, ki so jih izdelovali, sva namreč prosili, da otrokom doma ne govorijo o tem, kaj so delali. Otroci so si dinozavre najprej ogledovali, se jih zadržano dotikali, šteli hrbtne špice in jih božali ter objemali. Najbolj jim je bil zanimiv tiranozaver in njegov naguban hrbet.

Otrokom je bilo prijetno drseti po teh gubah, ki so se upognile pod njihovimi prsti in se potem ponovno vrstile v prvotno obliko.

Mislim, da je bila nad dinozavri še najbolj navdušena ena izmed deklic in to ravno od zgoraj omenjenega očka. V njenih očeh je bilo zaznati spoštovanje do teh živali, ki so bile v naši sobi. Brez besed si jih je najprej samo od daleč ogledovala, dotakniti pa si jih ni upala, dokler nisem prišla do nje. Ko sem jo spodbudila, je vendarle prvega previdno potipala, nato pa končno zbrala pogum in si vse dinozavre natančno ogledala ter jih celo začela premikati. Nato je še druge otroke povabila, naj si jih ogledajo in jih potipajo. »Saj nič ne nardijo. Jaz sem se jih tud dotaknla,« je ves čas pogumno razlagala.

Slika 17: Deklica si ogleduje dinozavre

Otrokom so bili dinozavri zelo všeč, še posebej, ker so bili večji od njih in so jih lahko premikali. Še bolj veseli so bili, ko so jih lahko tudi pobarvali. Ker so bili veliki, je enega dinozavra barvalo več otrok. To je spet pomenilo medsebojno sodelovanje – vendarle ne morejo barvati kar en čez drugega.

Slika 18: Skupinsko barvanje

Po barvanju smo dinozavrom iskali imena, a so bili otroci pri predlogih zelo neizvirni. Tisti, ki so predlagali, so vse poimenovali kar Dinozaver, zato smo nalogo prestavili na enega od naslednjih dni z namenom, da bodo otroci imeli čas za premislek. Predvidevala sem, da bodo z igro prišla tudi imena.

Slika 19: Maks, Marjetka, Neža in Krištof

Nekaj dni zatem je ena od deklic pritekla k meni: »Lidija, jaz pa vem, kako je ime temu dinozavru!« in je pokazala tistega, s katerim se je igrala. »Maks je,« je rekla. Takoj zatem je imena svojih družinskih članov razdelila še med ostale tri dinozavre. Tako imamo zdaj Maksa, Nežo (njena mamica), Marjetko (sestrica, ki je še dojenčica) in Krištofa (bratec).

Simbolna igra

Otrokom sva dovolili, da se z dinozavri igrajo po svojih željah. Najprej so jih posrečeno nosili naokrog, potem pa so končno ugotovili, da jih lahko tudi potiskajo. Ker je imel eden od dinozavrov za stopala plastične pokrovčke, je bilo v sobi poleg živahnega govora in smeha še veliko škripanja in cviljenja. Otroci so zelo uživali v igri z njimi. Najprej so jih vzeli za svoje glasnejši, energični otroci, ki so tudi sicer v ospredju, po nekaj dneh, ko je prvo navdušenje nad njimi malce splahnelo, pa so prišli na vrsto tudi ostali oz. tisti bolj zadržani.

Slika 20: Tako hitro pa dirkava s Pikijem

Zanimivo je bilo opazovati, ko so se v igro povezali po dva ali trije umirjeni otroci. Ko so se končno vživeli v igro, so pozabili na vse ostale v njihovi bližini. Njihova igra je postala ravno tako glasna in vesela, le z nekoliko manj besednega, zato pa toliko več nebesednega, dialoga (mimika obraza, gibi, tek, kretnje, premikanje, smeh).

Dramska igra

Nekega dne so med igro z dinozavri deklice predlagale, da bi z njimi nekaj zaigrale. Najprej sem bila mnenja, da je bolje, če se verbalno sploh ne vmešavam. Deklice so same naredile prostor za igro in pripravile stole za gledalce. Ostali otroci so se takoj posedli in z navdušenjem čakali na igro. Deklice (štiri – vsaka je imela svojega dinozavra) se niso mogle dogovoriti, kje naj bi dinozavri na začetku stali. Prva jih je postavila tako, druga je potem spet vse prestavila in končno je bila postavitvev tretje v redu. Dinozavri so stali v vrsti, deklice pa so za njimi čepele na tleh. Otroci so zaploskali in predstava se je začela. Deklice so čepele in

se gledale ter se smehljale druga drugi, sicer pa je vladala tišina. Vzgojiteljica jih je spodbudila h govorjenju, a je bilo med njimi samo veliko smeha, besed pa skoraj nič.

»Kaj pa jedo dinozavri?« je vprašala vzgojiteljica.

Prva deklica odgovori: »Rastline.«

Tudi druga deklica reče: »Rastline.«

Še tretja deklica odgovori: »Rastline.«

Nato so se spet smejale. Potem je prva deklica vstala in porinila svojega dinozavra, ostale pa za njo. Tako so šli na pot vsi dinozavri. Še vedno ni bilo dialoga. Dinozavri so samo hodili po igralnici in hodili ... šli do gledalcev, da so jih le-ti lahko pobožali, tako da je bilo veliko vpitja in smeha, nato pa smo »garnituro« igralcev zamenjali z upanjem na več dialoga.

Slika 21: Dramska igra otrok

Naslednji otroci so obljubili, da bodo govorili. Igra se je začela. Otroci so prijeli dinozavre in jih potiskali in potiskali ... od besed pa ni bilo nič, vse dokler se noga enega od dinozavrov ni zataknila za »talni zaustavljalec« balkonskih vrat in se odtrgala. Deček, katerega dinozaver se je »poškodoval«, se je ustavil in gledal zbegano naokrog. Poskusil ga je še poriniti, a se je dinozaver samo prevračal. Hotel je že oditi stran in ga pustiti, pa je pristopil drugi deček (ki se je takrat ravno tako igral z dinozavrom) in skupaj sta glasno razmišljala, kaj jima je storiti. Dialog med njima je takrat stekel popolnoma spontano, saj nista več razmišljala, da »igrata«. Njuna rešitev je bila, da »bo Lidiya zalepla nogo nazaj«, kar pa je zanju pomenilo konec igre, gledalci pa so vmes tako že »odjadrali« drugam.

... V ENEM OD NASLEDNJIH DNI ...

Oborožena z novimi navodili profesorice sem se odločila, da bomo igro ponovili, s tem da se bomo predhodno pogovorili, kaj lahko dinosavri delajo, kakšna bi bila njihova zgodba ipd. Poskusili bomo udejanjiti otroške ideje. Potek je opisan v nadaljevanju.

Vzg.: »Kakšna bi bila naša zgodba? Ima kdo predlog?«

L: »Ja, da bi dinosavri delali jajčke.«

Ž: »Da bo hrenovke ...«

Vzg.: »Kaj pa dinosavri še lahko delajo?«

Z: »Dinosavri so lahko v gozdu.«

Vzg.: »Kaj pa delajo v gozdu?«

Z: »Iščejo.«

Vzg.: »Iščejo kaj?«

Z: »Iščejo za jest.«

Ž: »Hrenovke.«

Vzg.: »A misliš, da bi hrenovke našli v gozdu?«

A: »Dinosavri ne jejo hrenovk.«

Vzg.: »Ja, tisti, ki jedo meso, bi verjetno jih, samo takrat še ni bilo hrenovk. Kaj pa bi iskal potem?«

Ž je vztrajal: »Hrenovke!«

Vzg.: »Kaj pa, če ne bi dobili hrenovk? Kaj bi pa potem poiskal?«

A: »Klobase!«

Vzg.: »Ja, če bi šel v Mercator. Kaj bi dinosaver še lahko jedel?«

K: »Župo bi jedu. To mam jaz rada.«

Vzg.: »Kdo bi jo pa skuhal?«

K: »Moja mami ...«

Pogovor je ves čas potekal samo okoli hrane, tako da prave vsebine nisem dočakala, potem pa so se otroci večinoma že odšli igrat.

Analiza

Odkar delam v vrtcu, še nikdar nisem delala v ustvarjalni delavnici s starši. Običajno so bili oni tisti, ki so samo gledali nastop in mogoče kaj izdelovali v delavnicah skupaj s svojimi otroki. Da bi dejansko sami delali, še nisem zasledila. Moram reči, da so me izredno presenetili, verjetno pa tudi oni sebe. Pri delu so namreč vidno uživali, med seboj komunicirali, se smejali in se popolnoma sprostili. Tudi njihovi odzivi po delu so bili pozitivni. Tako kot sva se z vzgojiteljico zahvalili njim za pomoč, so se tudi oni nama za čudovito preživeto popoldne. Pokazali so, da je radovednost še vedno čednost tudi staršev in ni vezana samo na otroke.

Tako kot se ne da ovrednotiti navdušenja staršev, tudi navdušenja otrok naslednjega dne ne morem opisati. Bili so fascinirani. Hodili so okoli dinozavrov in se jih z vsem spoštovanjem dotikali. Morda so pričakovali, da bodo zdaj zdaj shodili, pa čeprav so bili očitno narejeni iz odpadnega materiala.

Kasneje, ko so jih barvali, nekateri niso želeli sodelovati, ker so se igrali s plastičnimi dinozavri, ostali pa so pri dejavnosti uživali. Tri deklince so bile nad barvanjem tako navdušene, da se niso ločile od čopiča od začetka in vse do konca.

Kasnejša igra otrok ni bila ravno cvet dramske igre, vsekakor pa je bila njen začetek. Ogromno je bilo ponavljanja dejanj in besed. Izvirnosti ni bilo. Otroci so se veliko bolj odzivali nebesedno z mimiko in z dejanji, in sicer tako s svojimi kot z dejanji lutk, ki so jih animirali. Veliko so povedali njihove oči, pogled, mimika obraza, gibi in položaj telesa.

Kasneje sem na predavanjih izvedela, da otrokom vseeno lahko pomagamo, in sicer skupaj z njimi sestavimo zgodbo, se vpletemo kot eden izmed igralcev, pomagamo, ko se ustavi, ponudimo različna izhodišča in zaplete ipd. Z otroki sem to tudi poskusila izvesti, žal pa nam ni uspelo sestaviti »uporabne« zgodbe. Otroci so vseeno še relativno majhni in verjetno niso razumeli najbolje, kaj želim od njih, se jim je pa dejavnost zdela zabavna. Bolj čudne domislice, ko so dajali, bolj zabavno jim je bilo.

13 OBISK SOSEDNJE SKUPINE

Cilj:

- otroci se družijo ob igri z dinosavri in pri tem razvijajo sposobnosti ter načine za vzpostavljanje prijateljskih odnosov z enim ali več otroki.

Potek dejavnosti

V vrtcu istočasno izvajata projekt »dinosavrov« še dve starejši skupini (4 do 5 let stare Zvezdice in 5 do 6 let stare Žogice). K nam so prišle na obisk Zvezdice, da si skupaj z našimi otroki ogledajo naše velike dinosavre, se igrajo z njimi, si pogledajo na računalniku odlomke filmov o dinosavrih in se igrajo z igračami dinosavri, ki so jih prinesli naši otroci.

Pri tem me je zelo zanimal njihov odziv na velike dinosavre. Glede na izkušnje nisem pričakovala težav pri druženju. Otroci so približno dve leti starejši od najine skupine in tudi njihova igra je bila popolnoma simbolna. Dečki so bili nad velikimi dinosavri navdušeni. Podrobno so si jih ogledali. Zanimala jih je njihova zgradba, tako da so jih po dolgem in počez pretipali, obračali, nosili, potežkali (kateri je težji) in ugotavljali, kateri deček jih dvigne višje. Ko so do dinosavrov prišle starejše deklice, so jih postavile okoli kuhinje in jim dajale jesti in piti ter jih stiskale in božale. Ena od deklic se sploh ni mogla ločiti od njih. Dejansko se je zdelo, kot bi bili zanjo živi. Do njih je bila resnično nežna. Ves čas jih je objemala, se stiskala k njim, jim pripovedovala ipd. Zaradi glasnosti vseh otrok nisem dobro razumela, kaj jim govori, očitno pa so bile to ljubkovalne besede. Ko so že odhajali v svojo sobo, so deklice še hitele s kuhanjem zadnjega kosila, z iskanjem mleka za dinosavre ipd. Videlo se je, da v igri uživajo in da so izredno materinske.

Dve starejši deklici sta se zaigrali z gumijastimi dinosavri (igračami). Razporedili sta jih v krog in se z njimi igrali družino. Bili sta zelo jezni na starejšega dečka, ki je dinosavre ves čas jemal in prekinjal njun tok igre. Tudi pri njuni igri dialoga nisem razumela zaradi hrupa, sta pa deklici v svoji igri zelo uživali, deček pa je bil vidno zadovoljen, da je s svojim dinosavrom lahko nagajal.

Slika 22: Obisk otrok iz skupine Zvezdice

Analiza

Področje, ki naj bi tokrat prišlo do izraza, je vsekakor družba. Druženja starejših in mlajših otrok je v našem vrtcu premalo. Sem in tja pride k nam v sobo le kakšen bratec ali sestra. Otroci se družijo popoldne na igrišču, to pa je potem že skoraj vse. Starejši in mlajši otroci so tudi prostorsko ločeni na levi in desni trakt.

Ko so tokrat prišli k nam, sicer ni bilo izrazite medsebojne igre (razen bratcev in sestic), so jih pa naši mlajši otroci s spoštovanjem opazovali in se, zelo zadržano, samo občasno vključili v igro. Zelo zanimiva jim je bila dekliška simbolna igra, tako da se starejše deklice verjetno niso niti zavedale, koliko opazovalcev imajo.

Prav tako so tudi starejše dečke »veliki« dinozavri tako prevzeli, da igra z mlajšimi otroki sploh ni prišla na vrsto. Zanje so bili zanimivi samo, če so imeli v rokah kakšno igračo dinozavra ali če so za trenutek dobili v roke »velikega«. Takrat so jih starejši lepo prosili za igračo, ko pa so jo dobili, je potekala igra ponovno samo med njimi.

Ob drugih priložnostih se otroci hitro povežejo in skupaj zaigrajo (tudi vsak dan na igrišču), tokrat pa do tega skoraj ni prišlo. Moj cilj je bil le delno dosežen. Verjetno bi bilo bolje, če bi v skupino prihajalo po 4–5 starejših otrok, ki bi se potem vključili v igro mlajših otrok, ali pa bi morala izvesti načrtovano dejavnost, pri kateri bi povezovali igro starejših in mlajših otrok.

14 LJUBLJENEC SKUPINE – ROČNA LUTKA DINOZAVER PIKI

Ljubljenec skupine je bil 6 tednov trajajoč projekt v okviru spoznavanja dinozavrov. Predstavila ga bom po posameznih poglavjih in vanje strnila celotno dogajanje.

14.1 Presenečenje v jajcu

Cilja:

- otroci odkrivajo in spoznavajo rojstvo v preteklosti živečih bitij;
- otroci pri dejavnostih uživajo in se zabavajo.

Potek dejavnosti

Ljubljenca skupine sem želela vpeljati v skupino na način, ki bi bil za otroke tudi poučen. Zato sem pripravila gnezdo, izdelala veliko jajce (ki je bilo iz dveh delov, da se je lahko odprlo) in po tleh od vhoda v naš vrtčevski hodnik do igralnice ter tudi v njej nalepila ogromne stopinje. Ponoči je ravno zapadel sneg, zato so otroci predvidevali, da je po snegu prišel dinozaver in zato pustil bele sledi.

Slika 23: Tako velike stopinje so bile v naši igralnici

Ker sem zjutraj odpirala vrtec, sem imela edinstveno priložnost opazovati reakcije otrok in staršev, ko so zagledali stopinje. Včasih so bili starši še bolj navdušeni in radovedni kot otroci,

so pa svoje odzive delili z otroki: »O, poglej kakšne stopinje. Kdo pa je prišel k vam?« Stopinje so peljale do tobogana, pokritega z rjuho. Otroke, ki so prišli v vrtec, so najbolj fascinirale stopinje, ni pa jih zanimalo, kam peljejo in zakaj so sploh tam. Ena izmed prvih deklic jih je vzela za »tančulo« in po njih skakljala od prve do zadnje stopinje. Otroci iz prve starostne skupine so po njih samo hodili vse do rjuhe, ki je prekrivala jajce, niso pa bili tako radovedni, da bi jo hoteli odgrniti. Starejše otroke je bolj kot stopinje zanimalo, kaj je pod rjuho, a sem to hotela ohraniti kot skrivnost, da bi kasneje z mojo skupino lahko »odkrili« Pikijevo jajce.

Po zajtrku smo posedli v polkrog pred toboganom. Otroke sem vprašala, kaj mislijo, kdo je naredil stopinje in zakaj so ravno pri nas. Otroci so znali povedati, da so od dinozavra in da je prišel v našo sobo po snegu. Vprašala sem jih: »Zakaj?«

- »Ker mu je všeč.«
- »Ker ga je zunaj zeblo zaradi snega.«
- »Ker je hotel pogledati naše dinozavre.«

Pravilen odgovor sem jim v obliki zgodbe povedala sama.

... Zjutraj, ko sem odpirala vrtec, je k meni prišla velika dinozavrovka. V roki je imela nekaj posebnega in prosila me je, ali lahko to stvar pusti pri nas v igralnici. Slišala je, da Balončki zelo veliko vedo o dinozavrih, da so prijazni in da ji bodo zagotovo pomagali. Zunaj je namreč tako hladno in zanjo, ki res veliko poje, je hrane enostavno premalo, tako da mora oditi daleč stran, da je bo našla dovolj za preživetje. Svoj najdražji zaklad je pustila nekje pri nas. Vas zanima, kakšen zaklad je prinesla? Pojdimo pogledat, najbolje kar od prve stopinje dalje, da ne bomo česa zgrešili ...

In smo šli. Deklica, ki je bila že zjutraj najbolj navdušena nad stopinjami, je hodila prva. Pri zadnji stopinji je hotela zaključiti, a sem jo spodbudila, naj pogleda, ali se stopinje še nadaljujejo. Odkimala je z glavo in se ustrašila ter ni hotela pogledati. Rjuho sem počasi začela dvigovati in otroci so sklanjali glave, da bi videli, kaj je spodaj.

»Uauuuu ... jajce!« En čez drugega so se stegovali in ga hoteli takoj prijeti in odnesti. Seveda tako ne gre. Jajce je krhko in lahko bi se hitro zdrobilo. »Kdo ve, kaj je notri?« sem vprašala. Zato sem prijela celo gnezdo in ga previdno prestavila na tla. Otroci so se posedli v krog

prijateljstva – sicer s težavo, ker jih je »žulilo« jajce. Ko so se umirili in je nastala tišina, se je jajce začelo počasi premikati in potem dvigovati. Zgornja polovica jajca se je odprla in ven je počasi in prestrašeno pogledal dinozavrček na moji roki. Vsi otroci so skočili nanj in ga začeli stiskati in božati, tako da se je revež ves prestrašen »vrnil« v jajce, dokler se otroci niso umirili. Ko je bil skrit, sem jim povedala, da je še mladiček, da je majhen in se boji, če tako skačejo vanj, ter da morajo z njim delati lepo, počasi in nežno. Dinozavrček je ponovno pomolil ven gobček, pretegnil tačke in pogledal naokrog.

Slika 24: Iz jajca se zvali dinozaver

Slika 25: Piki spoznava otroke

»Joj, koliko vas je. Jaz sem bil pa tako osamljen tam znotraj v jajcu. Čisto, čisto sam sem bil. V temi ... Samo malo, da poravnam tačke in rep ...« je govoril Piki.

Otroci so ga radovedno, tokrat umirjeno, opazovali.

»Kdo pa ste vi?« je vprašal Piki.

»Otroci, otroci ...«

»Počakajte, počakajte, bom jaz povedal. Vi ste triceratopsi, ker imate rogove!« je rekel Piki, pri tem pa sem pokazala nos in ušesa na bližnjem otroku.

»Neeeeeeeeeee.«

»Potem ste pa diplodoki, ker ste tako veliki.«

»Neeeeeeeeeee.«

»Zagotovo znate leteti. A ste pterodaktili?«

»Neeeeeee.«

»Kaj pa stegozavri? Obrnite se, da vidim, če imate na hrbtu plošče. Ne? A potem sploh ne veste, kdo ste?«

»Otroci smo!«

»A ja, ste že v šoli? Zato pa toliko znate. Niste v šoli? V vrtcu ste. O, kako lepo, potem se bomo pa igrali, a ne?«

»Ja, kdo sem pa potem jaz, če ste vi otroci? A mene tudi poznate? Mogoče imate kakšno sliko.«

Otroci so prinesli plastične igračke dinozavrov in skakali z njimi v dinozavra ter ga napadali, zato se je Piki skril. Ko so se umirili, jih je vprašal, če je kakšna podobnost med njim in igračkami. Otroci ugotovijo, da je naš dinozaver tiranozaver.

»Pomagajte mi, prosim. A dinozaver sem? Aha. Kako pa naj vas kličem? Otrok, otrok, otrok ... Kaj imate? Imena?«

Ena deklica je predstavila sebe in ostale otroke.

»Jaz imam tudi ime. Jaz sem, jaz sem ... Pojma nimam!« Piki je zajokal. »Kako pa je meni ime?«

»Dinozaver, Lidija, dinozaver ...« so odgovarjali otroci.

»Jaz nisem Lidija, ona je,« je rekel Piki in me pogledal.

»Če ga maš pa na roki!« je rekla ena izmed deklic.

»Ja, saj vi ste tudi vsi otroci, pa ima vsak svoje ime. Jaz ga tudi hočem! Kakšno ime mi boste izbrali? Dinozaver ne morem biti.«

Eden od dečkov reče: »Piki.«

»Ja, ampak vi že imate Pikico«. To je naša zlata ribica. Spomnim jih, da lahko povežejo ime Piki in dinozaver.

»Pikozaver,« reče deklica.

»Ja, Pikozaver bom. O, kako lepo ime. Zahvalil bi se vam in vas malo pobožal, da se spoznamo.« Pikozaver je šel od enega do drugega otroka in vsakega pobožal.

»Ampak, veste kaj – zdaj mi pa že malo kruli v želodčku. A imate zame kaj hrane?« Otroci so gledali naokoli in se spomnili kuhinje. Začeli so prinašati por, paradižnik itd.

»Tega pa jaz ne jem! Jaz sem tiranozaver!«

»Piki je meso,« je rekla ena od deklic.

»Ne, Piki je hrenovke,« je rekel drugi deček.

Otroci so spet iskali v kuhinji in prinašali zrezke in hrenovke, en deček pa mu je na vsak način tiščal v gobček jajce.

Pikozaver, ki so ga otroci prav hitro preimenovali v Pikija, je pojedel hrenovke in zrezke, potem pa potožil, da je utrujen in da bi šel počivat. Otroci so pripravili spodnjo polovico

jajčka, jo obložijo z blagom in Piki se je ulegel vanjo. Skupaj smo ga odnesli na tobogan, kjer je zaspal.

Analiza

Današnja dejavnost je bila zanimiva celo zame. Tako kot zadnjič, ko smo delali dinozavre s starši, so me ponovno presenetili s svojimi odzivi na stopinje.

Ob prihodu najine skupine otrok v vrtec in nezanimanju za »skrivnost« pod rjuho sem predvidevala, da je to povezano s tem, da smo imeli ta del običajno pokrit, saj so spodaj pospravljeni vsi naši dinozavri in lutke. Otroci tako niso niti pomislili, da je zdaj spodaj kaj drugega. Naša soba je namreč sprejemna in če je vedno vse na dosegu otrok, se stvari uničijo, »najini Balončki« pa so potem slabe volje.

Sama dejavnost je popolnoma uspela. Motiviranost otrok je bila ves čas popolna. Zgodba jih je pritegnila. Z največjim veseljem so sodelovali in na trenutke bili že kar preveč živahni, tako da sem jih morala umiriti, saj so hoteli biti vsi tik ob Pikiju. Njihov interes me je na začetku zbehal, tako da sem Pikija skrila v jajce in malo razmislila, kako naprej. Popolnoma jasno jim je bilo, zakaj je Piki v jajcu (ker so preko slik v literaturi in zgodbic že vedeli, da so se dinozavri izvalili iz jajc), pravilno pa so predvidevali tudi, kaj naj bi Piki jedel, ter mu prinesli ustrezno hrano (povezava s področjem narave).

Sodelovali so vsi otroci. Mlajši deček, ki je sicer bolj zadržan, je stal nekoliko stran iz kroga, drugi otroci pa se Pikija niso bali. Ko jih je božal, sta dve deklici na začetku odmaknili glavo, a sta potem »sprejeli« božanje, prav tako pa je božanje dovolil tudi omenjeni deček. Pristopila sem seveda popolnoma nevsiljivo in počasi, zato je dovolil dotik.

Otroci so sodelovali pri iskanju imena, ko pa sem želela, da ugotovijo, med katere dinozavre spada Piki, so se malo zmedli. Predlagala sem, da poiščejo v knjigi sliko, a so spet začeli kričati, rjoveti in skakati v Pikija. Enako so se odzvali, ko sem rekla, naj primerjajo Pikija z našimi gumijastimi igračami dinozavri. Prinesli so tiranozavre (ki seveda spet napadajo in rjovijo). Ena deklica je Pikija s tiranozavrom udarjala, zato se je skril. Sama je dojela, da njeno obnašanje ni primerno, zato je igračo umaknila in ga potem v tolažbo božala. Vsekakor je bil potreben še en pogovor o tem, da je Piki pri nas »na obisku«, ker ga je mamica pustila

tukaj v upanju, da so otroci prijazni in da moramo biti s Pikijem nežni. Ob njem in z njim ne kričimo, ga ne mečemo in ne ližemo. Otroci so se z dogovorjenim strinjali.

14.2 Rutina s Pikijem

Cilja:

- otroci so s Pikijem motivirani za stvari, ki jih sicer ne želijo ali nočejo delati;
- za otroke postane Piki prijatelj in ga sprejemajo enakovredno kot vzgojiteljici.

Potek dejavnosti

Piki je bil preimenovan iz Pikožavra v Pikija in sprejet v skupino. Postopoma se je vklopil v vse dejavnosti rutine. Na začetku se mi je dogajalo, da sem nanj pozabila, tako da sem se morala »sprogramirati«, da je zdaj del skupine tudi on. Postal je naš stalni spremljevalec. Pred zajtrkom je pozival otroke, da pospravijo igrače. Z njimi je šel v umivalnico, kjer jih je opazoval, ali so si dobro umili zobe (šlo je bolj za navajanje na zobno ščetko). Preverjal je, ali so potegnili vodo na stranišču. Opozarjal jih je na skrbno uporabo mila in brisačk (da ne pretiravajo s količino). Moram reči, da so njega upoštevali veliko bolj kot mene ali vzgojiteljico. Pri zajtrku je poskrbel, da so otroci lepo jedli tudi brez slinčkov – oni so namreč že veliki. Da se pri jedi ne umažejo več, hočejo pokazati tudi Pikiju.

Še posebej je bil njegov vpliv opazen pri kosilu. V skupini 17 otrok jih približno 1/3 je solato, ostali pa ne. Ker je med malico Piki poskusil jabolka, čeprav sicer je meso, se je z otroki dogovoril, da pri kosilu oni poskusijo solato. Na to ni pozabil in dejansko je pet otrok poskusilo solato samo zato, ker je bil Piki na sredini mize in jih je opazoval ter seveda spodbujal. Naslednjega dne so mu že sami rekli, da jedo solato in naj jih Piki le pogleda.

Slika 26: Ker je Piki začel jesti jabolko, so tudi otroci poskusili solato

Piki je bil stalni spremljevalec tudi pri počitku. Otroci v naši skupini vsi zaspijo za uro in pol. Nekega dne so bili zelo nemirni, saj je bilo slabo vreme in nismo šli na svež zrak. Veliko se jim je dogajalo tudi v igralnici, zato so bili še toliko bolj utrujeni. Po prepričevanju, da je počitek zanje nujno potreben in naj se umirijo, sem v roke vzela Pikija. Obljubil jim je, da bo pobožal in dal poljubček tistemu otroku, ki bo ležal pri miru in zaprl oči. V trenutku se je večina umirila. Piki je šel »v akcijo« in živahne izpustil. Ko so otroci videli, da misli resno, so se umirili in počakali nanj.

Slika 27: Piki je najmehkejša blazina

Slika 28: Bolje dve igrači kot nobena

Od tega dne je bil Piki tisti, ki je pred počitkom delil poljubčke in božal otroke. Meni na to ni bilo več treba misliti, ker so me otroci sami spomnili. To jim je res veliko pomenilo. Nežna tačka na ličku otroka in prijeten, mehki dotik sta jim dala tak občutek varnosti, da so se umirili in v kratkem zaprli oči. Če je Piki zaspal pri katerem od njih, se je to štel kot posebna nagrada, otroci pa so bili navdušeni tudi nad njegovim nežnim bujenjem – pri tem so ga na roko nataknili kar otroci sami in prijatelje, ki so še spali, nežno božali do prebujenja.

Slika 29: Tudi pri spanju se da goljufati za poljubček

Piki je imel častno mesto na najini mizi. Od tam je opazoval otroke pri njihovi igri in usmerjenih dejavnostih. Otrok, ki ga je želel za igro, je lahko kadar koli prišel ponj.

Analiza

Rutina s Pikijem je bila bistveno bolj zabavna in otroci so brez težav naredili določene stvari (npr. pospravljanje, čakanje na vrsto, samostojno oblačenje). Moram reči, da mi je bilo delo z njim olajšano, saj so otroci navodila upoštevali prvič, ko jih je Piki povedal. Kadar so Pikija bolela ušesa zaradi hrupa, so otroci hitro znižali nivo glasnosti. Da so pri kosilu začeli jesti solato samo zaradi Pikija, je presenetilo celo starše. Piki je namreč sodeloval tudi pri malici in pojedel košček jabolka, otroci pa so zato pri kosilu jedli solato ali hrano, ki jim sicer ni šla najbolj v slast.

Lutk pri svojem delu v taki obliki še nisem uporabljala, zato sem dvomila, da bodo otroci Pikija upoštevali. Zelo me je presenetilo, kakšen napredek je dosegel s svojo prisotnostjo. Mislim, da bo ostal v naši družbi kar do konca šolskega leta, ne glede na to, da bo projekt z dinozavri že zaključen.

14.3 Dnevne dejavnosti s Pikijem

Cilja:

- otroci s Pikijevo pomočjo aktivno sodelujejo pri dejavnostih, ki pokrivajo vsa področja Kurikula;
- otroci samostojno rešujejo problemske naloge.

Potek dejavnosti

Vzgojiteljica je Pikija pogosto uporabljala pri uvajanju tematskih sklopov. Piki je npr. prebral zgodbico, odkrival »skriti« predmet, napovedal novo temo, lahko pa je tudi aktivno sodeloval pri sami izvedbi. Piki je otroke medsebojno povezal, da so sodelovali. Pozval jih je k reševanju kakega problema. Ko so o njem razmišljali, so se obračali na Pikija in ne na vzgojiteljico. V skupini so Pikija sprejeli skoraj vsi otroci, zadržana sta bila le dva dečka, ki se zaenkrat nista želela z njim niti igrati niti pogovarjati, še manj pa natakniti na roko. Pri ostalih je Piki oživel takoj, ko je prišel na njihovo roko.

Najbolj ga je sprejel za svojega deček, ki je sicer zelo živahen. Takoj, ko je prišel v vrtec, je odložil svojo igračo in vzel Pikija ter ga nosil s seboj povsod, kjer se je igral. Ker je Piki pogosto ležal na tleh, sva se dogovorila, da ga, ko ga ne bo več potreboval, natakne na tulec, ki je na mizi, da ga Piki opazuje. Prav tako mu je bil Piki tudi v neke vrste tolažbo. Deček je zelo dolgo imel dudo in zdaj, ko je nima več, ima zelo pogosto v ustih prste. Ko je nosil naokrog Pikija, se je večkrat spozabil in v usta dal Pikija. To je bil razlog, da smo ga morali že večkrat kopati. Otrokom je to še posebej smešno, ker je Piki potem kot politični kužek, dokler se spet ne posuši.

Slika 30: Piki spozna novo prijateljico Pikico

Analiza

Že v prvem tednu so otroci lutko ljubljenska sprejeli za svojega. Ne glede na to, na čigavi roki vidijo Pikija, je to zanje živo bitje takoj, ko z njim spregovorijo. Njihov čustven odziv je res pozitiven. Veliko bolj kot na najina navodila se odzivajo na njegova oz. ga prej in bolj upoštevajo.

Piki sedi poleg otrok, ko se vpeljujejo nove teme in občasno pri tem tudi sam sodeluje. Takrat največkrat zleze na roko vzgojiteljice. Otrok te spremembe niti ne zmotijo. Ali je Piki pri meni ali vzgojiteljici, jim sploh ni pomembno, samo da se ozira na njih in z njimi komunicira. Velikokrat so otroci pri svojih odgovorih bolj izvirni, odgovori so vsebinsko bogatejši ali pa se enostavno bolj potrudijo sploh dati odgovor, če se nanje obrne Piki.

Lahko rečem, da se je Piki v skupino popolnoma vživel že po tednu dni in si ne predstavljam, da bi iz skupine »odšel« (če pride ponj mama). Že po teh nekaj kratkih dneh je zlezel pod kožo tako otrokom kot tudi nama z vzgojiteljico. Karkoli se dogaja, ga avtomatično vzamemo s seboj. Piki je postal del našega vsakdana. Razlike so morda samo v tem, da se vedno odkrivajo nove priložnosti, kjer Piki lahko sodeluje. Velikokrat dajo pobudo otroci sami in me spomnijo nanj. Imajo ga pa za sebi enakega, tako da ima tudi svojo kljukico z imenom in se, tako kot vsi otroci, vsak dan pripne na vrvico, da je prisoten v vrtcu.

14.4 Prirejanje, razvrščanje, slikanje

Cilji:

- otroci zaznavajo prirejanje 1-1 in prirejajo 1-1;
- otroci razvrščajo dinosavre v drevesnem diagramu glede na značilnosti prehranjevanja in po skupinah glede na vrsto dinosavrov;
- otroci urejajo modele dinosavrov po velikosti;
- doživljanje in uživanje v umetnosti.

Potek dejavnosti

Otroci so v enem od preteklih dni v krogu prijateljstva predlagali, da bi lahko imeli dinosavrski spomin. Le-tega jim je izdelala kar vzgojiteljica in tako so na eni od miz lahko iskali pare, jih poimenovali in prirejali 1-1. Prav tako so prirejali barvaste dinosavre posameznim barvastim kartončkom in obenem poskušali poimenovati barvo.

Naslednjega dne so razvrščali modele vseh dinosavrov po vrstah in jih urejali po velikosti od najmanjšega do največjega ali obratno.

Otroci so imeli veliko dela tudi z opazovanjem narisanih dinosavrov, občudovanjem delov teles, ki so jim služili za obrambo (špice, plošče, kij na repu, »ovratnik«), in ugotavljanjem značilnosti, ki so ločevale rastlinojedce od mesojedcev (krempļji, oblika glave, dolžina vratu, okretnost posameznega dinosavra, velikost zobovja ipd.). Večino dinosavrov so že znali tudi poimenovati.

Slika 31: Dinozavrski spomin

Slika 32: Prirejanje

Slika 33: Drevesni diagram

Slika 34: Razvrščanje

V povezavi s prepoznavanjem dinozavrov smo izvedli še matematično dejavnost. Na papir smo narisali enojni drevesni diagram, vsak otrok pa je poskusil pravilno razvrstiti slike dinozavrov v diagramu glede na zahteve naloge.

Slika 35: Deklica slika dinozavra

Ker so si otroci dinosavre v teh dneh že zelo dobro ogledali, smo se odločili, da jih tudi narišemo z vodenkami in čopiči. Otroci so imeli modele dinosavrov na mizi, tako da so jih lahko podrobno opazovali in naslikali. S slikanjem težav ni bilo. Otroci so bili pri tem zelo prepričljivi in so narisali res lepe dinosavre z marsikatero podrobnostjo.

Analiza

Vse dejavnosti, ki smo jih izvajali, so bile za otroke zanimive. Ker so bile enostavne in primerne njihovi starosti, z njimi niso imeli težav. Pri dinosavrskem spominu so se sami povezali v manjše skupine in ga odigrali, pri diagramu pa je bila prisotna cela skupina.

Otrokom so se za razvrščanje v diagram rastlinojedci – mesojedci podala ustrezna navodila, ki so jih morali upoštevati. Vsak otrok je moral sam ugotoviti, s čim se posamezen dinosaver prehranjuje (kar je bil cilj razvrščanja), če pa otroku ni šlo, so mu pomagali drugi. Obenem so morali argumentirati, zakaj so se odločili, kot so se.

Pri slikanju so izredno uživali, saj je cela skupina navdušena nad dinosavri. Ko so naslikali, so nama povedali, kateri dinosaver je to in kakšne posebnosti so mu narisali.

14.5 Smo paleontologi

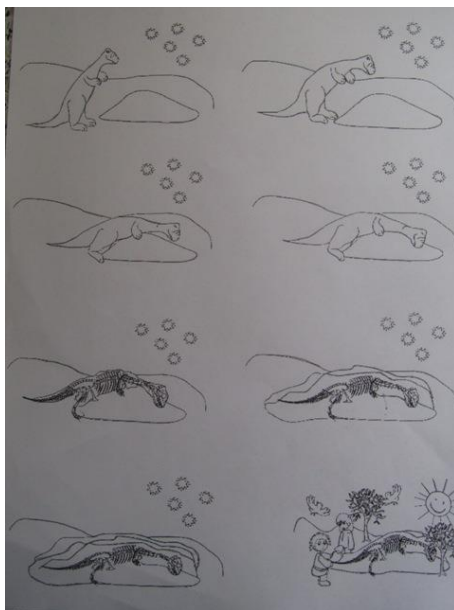
Cilji:

- otroci se seznani s procesom izumrtja dinosavrov;
- otroci prirejajo kosti motivu na blagu;
- otroci spoznavajo nove besede.

Potek dejavnosti

Piki je otrokom pokazal slikovno zgodnico o življenju in smrti dinosavra ter ob slikah pripovedoval o tem, kako so dinosavri umrli, kako sta jih čez leta prekrila prah in zemlja, kako so bili vmes potresi in poplave ... čez veliko, veliko let pa so njihovo okostje odkrili in

izkopali. Tako smo tega dne iskali okostje oz. fosile tudi sami. Prav tako smo se pogovarjali o tem, kako se imenuje človek, ki odkriva fosile (paleontolog).

Slika 36: Zgodba o izumrtju dinosavrov

Na rjuho smo narisali veliko dinosavrovo okostje, iz »purpena« pa so bile izdelane manjkajoče kosti, ki so bile skrite (zakopane) v velikem bazenu z žogicami. Na dinosavru so bile z rjavo barvo označene manjkajoče kosti. Otroci so morali kosti v bazenu poiskati in za vsako najdeno kost ugotoviti, na katero mesto na narisanim okostju spada. Na koncu smo vse najdene kosti še skupaj prešteli in si to veliko okostje tudi ogledali.

Slika 37: Otroci so paleontologi

Slika 38: Otroci iščejo »kosti« v bazenu z žogicami

Analiza

Pri tej dejavnosti smo aktivno vključili številna področja: naravo (ko smo spoznavali življenje in »okamenitev« dinozavrov), jezik (ko smo spoznavali nekatere popolnoma nove besede), matematiko (ko so otroci prirejali kosti narisane mu motivu in obenem šteli, koliko so jih našli ter koliko jih še manjka) in posredno tudi področje gibanja ter družbe (medsebojno sodelovanje pri iskanju kosti).

Otroci so pri dejavnosti izredno uživali. Najljubši del jim je bil odkrivanje kosti v žogicah. Bolj ko so lahko »rili«, bolj zadovoljni so bili. Seveda so bili veseli tudi vsakega odkritja in skupaj so iskali ustrezno senco, se pri tem pregovarjali, dogovarjali, dokazovali en drugemu, zakaj kost sodi nekam in zakaj ne, ipd. Potrebne je bilo kar precej medsebojne komunikacije, da so nalogo uspešno rešili.

14.6 Gibanje s Pikijem

Cilja:

- otroci upoštevajo navodila;
- otroci se pri gibanju sprostijo in uživajo.

Potek dejavnosti

Pikija smo vzeli v telovadnico na naše gibalne urice. Z otroki se namreč pripravljamo na letni nastop za starše, zato smo tam za ogrevanje (tokrat glasilk) veselo prepevali. V skupini imamo dečka, ki Pikija do sedaj ni želel nikakor natakni na roko in ga je vedno samo od daleč opazoval. Zato ga je tudi med petjem, ko ga je le-ta spodbujal k petju, popolnoma ignoriral. Deček je glavo odklonilno obračal stran od dinozavra in ga ni hotel niti pogledati.

Ko smo namesto petja začeli z lovljenjem, ki je še ena dejavnost, ki je ne mara, je bil Piki tisti, ki ga je končno spodbudil k aktivnosti. Ko so otroci dečka ujeli, on pa je ostal pri miru, sem mu hitro nataknila Pikija na roko in rekla naj lovi z dinozavrom. Deček se je prvič ob stiku z lutko nasmehnil in res stekel (efekt presenečenja?).

Slika 39: Pikijeva navodila

**Slika 40: Kaj narediti, ko se na tvoj stol
usede Piki?**

Slika 41: Tudi najbolj zadržani otroci se vživijo

V resnici sploh ni več lovil otrok. Samo roko je imel iztegnjeno in je užival v teku z dinozavrom. Tekel in tekel je po krogu, dokler se mu niso otroci že nastavljali, da se je enega le dotaknil. Piki je namreč potem zlezel na roko drugega otroka in ponovno lovil. Deček se tokrat kljub menjavi lutke ni ustavil, ampak je sodeloval še naprej pri vseh ostalih aktivnostih. Od takrat naprej ni imel več odklonilnega odnosa do dinozavra, niti do gibanja v telovadnici. Tudi v igralnici se je z njim igral in ga vozil na vratu velikih dinozavrov.

Analiza

Deček se je v naslednjih dneh sicer družil z otroki, a s tistimi, ki bolj odgovarjajo njegovemu mirnemu karakterju, postal pa je veliko bolj komunikativen, živahen in navihani. Moram reči, da je pri njem in še pri enem dečku, ki je tudi verbalno in komunikativno zelo zadržan, s prihodom Pikija nastala res velika sprememba.

Ostali otroci so dinozavra sprejeli popolnoma spontano in so ga mimogrede vključevali v svojo igro, medtem ko je bila igra omenjenih dečkov s Pikijem prav načrtna. Ko sta se odločila, da ga bosta vzela, sta se potem igrala samo z njim in to sama. Ko sta se naveličala, sta ga prinesla nazaj. Piki nikoli ni obležal nekje na tleh kot včasih pri ostalih otrocih, ampak sta imela do njega res spoštljiv odnos.

Slika 42: Piki z nami posluša pravljico

Slika 43: S Pikijem na potovanju

14.7 Sprehod s Pikijem

Cilji:

- otroci se navajajo na samostojno hojo;
- otroci se seznanjajo, kako skrbeti za lastno varnost na cesti;
- otroci doživljajo ugodje pri gibanju v naravi.

Potek dejavnosti

Piki je hodil z nami tudi na krajše in daljše sprehode. Ker smo bili v fazi učenja »proste hoje« v parih brez vrvice, je bil Piki tisti, ki je otroke opozarjal, naj se držijo notranjega roba pločnika, da ne smejo prehitevati, se prerivati ipd. Otroci so ga res ubogali. Vmes, ko ni opozarjal otrok, se je udobno namestil v mojem žepu ali torbici in opazoval. Nekje na sredini sprehoda, ko je motivacija padla, je Piki zapel in otroci so spet lažje hodili. Nekaj otrok je bilo takih, da jim sprehod ni bil ravno pogodu, čeprav so sicer »živahni«. K tistim otrokom je Piki zlezel na roko, da so ga nosili, in tako jim je pot hitreje minila.

Slika 44: Na sprehodu midva najraje nosiva Pikija

Slika 45: Ko Piki noče več hoditi ...

Na sprehodih smo uživali vsi: otroci, Piki in midve z vzgojiteljico. Otroci so med hojo Pikiju razlagali, kje živijo in da bodo šli enkrat na Jakoba (sv. Jakob nad Preddvorom), on pa seveda z njimi.

Piki je bil kot čaroben vzvod za vse neprijetnosti. Pri padcu je potolažil ponesrečenca, pri slabi volji le-to odgnal, otroke, ki niso hoteli več hoditi, pa je ponovno motiviral. Maja mu je z veseljem pela pesmice, Mark se je z njim pogovarjal, Luka pa je bil srečen, če ga je imel samo na roki in ga med sprehodom stiskal k sebi. Včasih smo imeli problem, kdo ga bo prvi nosil, saj je bilo kandidatov zanj vedno dovolj.

Slika 46: Piki pomaga vsem pomoči potrebnim

Slika 47: Tudi Piki je nabral svoj šopek

Analiza

Gibanje je v naši skupini zelo pomemben del vsakodnevnega dogajanja. Vrtec je postavljen na tako lepem koncu, da to izkoriščamo in smo res veliko v naravi. Otroci tako vzpostavljajo svoj odnos do narave, v njej uživajo, po drugi strani pa tudi pridobivajo kondicijo za daljše izlete. Naravo spoznavamo v vseh letnih časih. Ker je v kraju tudi jezero, je to otrokom še bolj zanimivo.

Na splošno otroci odlično hodijo in skoraj brez težav, sem in tja se morda najde kakšen otrok, ki potrebuje dodatno spodbudo. Piki je bil animacija v trenutkih, ko je zmanjkalo energije. Ko je otroku zlezal na roko, je le-ta dobil »čudežno« energijo in do vrnitve v vrtec ni bilo več težav z njim. Otroke s Pikijem na roki sem bolj pazila, saj so svojo pozornost v trenutku, ko

so si nataknili Pikija, prenesli nanj, kar pomeni, da večinoma niso gledali več na cesto, ampak samo še dinozavra.

14.8 Smo raziskovalci

Cilji:

- otroci se poistovetijo z vlogo raziskovalca (simbolna igra);
- otroci se seznanjajo z izrazi za opisovanje položaja predmetov (pred, v, pod, na, spredaj, zadaj, zgoraj, spodaj, levo, desno);
- otroci uživajo v igri.

Potek dejavnosti

Otrokom sva razdelili daljnoglede (stožčasti tulci), nato pa smo se odpravili na raziskovalno odpravo v veliko avlo vrtca. Vzgojiteljica je prej skrila jajce in v njem Pikija v veliko rožo na hodniku. Ker je bilo jajce zeleno, ga je bilo težko opaziti. Otroci so se lahko prosto gibal po dveh hodnikih in veliki avli ter iskali izgubljeni »zaklad«.

Slika 48: Smo raziskovalci

Z daljnogledi pred očmi so opazovali, kje se skriva jajce. Otroke sva seznanjali z opisovanjem možnega položaja predmetov: »Poglej pod klop, za omaro, na tobogan, pojdi v levi hodnik, poglej spodaj pod tobogan ...«

Vsi otroci so »na polno« uživali, tudi tisti najbolj zadržani. Bilo je veliko smeha. Vmes so otroci tekali, se družili, sodelovali, se dogovarjali, sprejemali skupne rešitve, kje bi jajce lahko bilo, in skupaj odkrivali kakšne malenkosti.

Slika 49: Otroci so končno našli jajce in Pikija

Slika 50 Piki ima za otroke presenečenje

Ko so končno odkrili zaprto jajce in v njem Pikija, jih je v notranjosti čakalo tudi čokoladno presenečanje. Kako so bili veseli šele zdaj, ko jim je Piki čokoladne bombone tudi razdelil.

Analiza

Otroci so se popolnoma vživeli v svoje vloge oz. simbolno igro. Tulci so bili najboljši daljnogledi na svetu. Ne glede na to, da otroci dobro poznajo vrtec, so imeli kar nekaj težav, preden so jajce odkrili. Nešteto krat so šli mimo njega, a kaj kot je bila njihova pozornost usmerjena drugam. Otrokom sva enemu za drugim (ali manjši skupinici) dajali »namige« o morebitnem položaju jajca, s čimer so utrjevali izraze in se učili orientacije v prostoru (matematika).

Otroci so navdušeni nad vsemi dejavnostmi v povezavi z dinosavri. Pripravljeni so sodelovati (običajno kar vsi) in če je potrebno, si med seboj tudi pomagajo. Socializacija (družba) je pri vseh dejavnostih močno prisotna. Zadržani otroci se znebijo zadržkov in se spontano pridružijo ostalim. Učijo se medsebojno komunicirati in prvi začeti pogovor, kar se mi zdi zanje velik korak.

14.9 Dinozavska olimpijada

Cilja:

- uvajanje otrok v igro s pravili;
- spoznavanje pomena sodelovanja v igralni skupini, medsebojne pomoči in »športnega obnašanja«.

Potek dejavnosti

Danes je bil prav poseben dan. Razen tega, da so otroci pojedli ves mlečni močnik, ker so potrebovali moč za tekmovanje, kot jim je povedal Piki, se hitro umili in pospravili igralnico, jih je čakalo posebno presenečenje. V telovadnico so šli skupaj z Maksom, Marjetko, Krištofom in Nežo (naši veliki dinozavri) ter našimi dinozavri iz blaga, saj se jim je obetala prava pravcata dinozavska olimpijada s Pikijem na čelu.

Slika 51: Kako težki so, ko jih je treba prenašati

Otroci so se najprej ogreli, ko so bežali pred Pikijem, ki jih je vneto lovil, nato pa so se posedli, da jim je Piki lahko povedal pravila igre. Če imajo tekmovanje, potem so tu tudi pravila, kako medsebojno sodelujemo, navijamo druga za drugega, se podpiramo in da v končni fazi ni tako pomembna zmaga kot uživanje pri igri.

Otroci so se razdelili v tri skupine in tekmovali v potiskanju in nošenju dinozavrov, jahanju dinozavrov iz blaga (na palici), prenašanju dinozavrovih jajc na loparju ipd. Pri tem je bil Piki

sodnik, ki je skrbel za to, da otroci niso »goljufali«. Spodbujal jih je, da so se kar najbolj potrudili, na koncu pa jim je razdelil medalje – prave dinozavrske medalje. Dobil jo je seveda tudi on. Naredili smo še eno skupinsko fotografijo in Piki je šel počivat.

Slika 52: Tudi Piki je dobil medaljo

Slika 53: Še ena lepa skupinska

Analiza

Otroci so se s pravili pri igrah že srečali, vendar so bile to bolj rajalne in gibalne igre. Tokrat je bilo pravil nekoliko več, in sicer za vsako »panogo« svoja. To je pomenilo, da je bila ves čas potrebna določena mera pozornosti. Kot vedno so nekateri otroci pravila preslišali, čeprav jih je povedal Piki, a je bilo zanimivo, da ni bilo treba ponavljati pravil »Pikiju«, temveč so otroke nanje spomnili kar sotekmovalci iz skupine, jih potiskali naprej, ko so bili na vrsti, in močno navijali zanje, če so med »potjo zaspali« ali se preveč obirali.

Otroci so na olimpijadi zelo uživali. Nekoliko je bil prisoten tudi tekmovalni duh – mimo tega pač ne moremo – ni pa bilo privoščljivosti ali zaničevanja »zadnjega«. Največ so jim pomenile medalje in obljuba, da olimpijado še kdaj ponovimo.

14.10 Otroška lutkovna predstava

Cilja:

- spodbujanje veselja do lutkovne (gledališke) dejavnosti;
- razvijanje individualnih spretnosti in sposobnosti v fazah doživljanja in izražanja z lutkami.

Potek dejavnosti

Zjutraj sem v krogu prijateljstva povedala, da je tega dne (21. 3.) svetovni dan lutk. Otroke sem povprašala, kaj je po njihovem mnenju svetovni dan lutk. Povedala sem jim, da ga imamo vsako leto in se »praznuje« po celem svetu. Presenetila me je ena od deklic, ki je logično povezala stvari: »Ja, to je pa tako kot rojstni dan. Pol ga majo pa dons lutke!« Skupaj s Pikijem smo dopoldne načrtovali obisk lutkovne predstave Zrcalce, zrcalce v naši telovadnici.

Na kratko smo se pogovorili o tem, kako se v gledališču obnašamo, in sicer ne smemo kričati, govoriti in hoditi naokrog, ker motimo ostale, ki gledajo predstavo. Da vstopiš v gledališče z vstopnico, smo spoznali kar praktično. Vsak otrok je dobil listek – vstopnico, ki jo je pred vstopom v »gledališče« (telovadnico) preluknjal Piki. To je pomenilo, da je otrok lahko vstopil.

Predstavo so otroci z zanimanjem spremljali, čeprav je bila nekoliko predolga in na trenutke preglasna. Po vrnitvi smo se pogovorili o predstavi, da se je evforija nekoliko polegla in da so se otroci umirili. Potegnili so vzporednice med samo vsebino predstave in igro njih samih v igralnici. Ugotovili so, da se sami ravno tako prepirajo, so glasni in da ni prav, da bi sliko dobil medved, ker je največji, temveč bi jo moral dobiti zajček, ker jo je prvi opazil. Medved bi ga moral pa zanjo lepo prositi ...

Slika 54: Individualna igra

Slika 55: Skupinska igra

V igralnico sem prinesla škatlo z ročnimi lutkami in otroci so jih takoj »pograbili«. Spodbudila sem jih, da zaigrajo svojo gledališko lutkovno predstavo. Poleg vseh nastopajočih ročnih lutk se je ekipi igralcev, na željo otrok, pridružil tudi Piki. Pričakovano je bilo, da se bo hotela z njim igrati večina otrok, zato je bilo nekaj prepiranja.

Sicer v predstavi Piki ni ravno veliko govoril, je pa malo rjovel. Predvsem je bil zelo radoveden, »zrcalca« pa kar ni hotel spustiti. »Piki je dinozaver in je močan tako kot medved,« je razložil deček, ki je imel Pikija prvi na roki.

Problem je nastal, ko je Pikija hotela druga deklica, prvi deček pa ga še ni bil pripravljen izpustiti. Pustila sem, da otroka težavo rešita sama in le od daleč opazovala dogajanje. Deček je rekel: »Piki noče k tebi, ker je moj!« Deklica, ki ga je hotela, se na to ni ozirala in mu ga je potegnila iz roke. Prvi deček je teklen za njo in Pikija potegnil nazaj, ga skril v naročje in čakal, kaj bo. Deklica, ki ga je hotela, je kot vedno prepir zaključila z jokom, ker svojega ni dosegla. Dečka sem prosila, če jo Piki lahko potolaži. Ko bo sam pripravljen, naj ga odstopi deklici. Tako kot se je jok začel, se je tudi nehal in čez dve minuti sta se že skupaj igrala.

... POPOLDNE ...

Otroci so bili tudi po počitku še vedno močno pod vtisom predstave, zato sem dala lutke ponovno na razpolago. Obrnili smo mizo – oder, se postavili po vrstnem redu nastopanja in začeli.

»To je moja slika,« je rekla prva deklica.

»Ne, to je moja slika,« je rekla druga.

Tišina.

»To je moja slika,« je po daljšem premoru rekel deček.

»Ne, to je moja slika, pa ti je ne dam,« se je le nekoliko vživela tretja deklica.

Dialog se je ves čas vrtel okoli stavka »to je moja slika«. Otroci so bili veseli in ponosni, da imajo v roki lutko, vendar pa je besedno niso znali bolj »bogato« uprizoriti, čeprav sem jih vmes spodbujala, so pa znali na lutko avtomatično »prenesti energijo«. Če niso vedeli, kaj reči, so gledali mene, ko pa so spregovorili, so gledali lutko. Sama se moram zavestno potruditi, da naredim prenos energije, otrokom pa to uspeva popolnoma spontano. Otroci so si lutke potem še zamenjali, vendar je dialog ostajal približno isti.

Najmlajša deklica v skupini se je z lutkami igrala skoraj celo uro. Menjala je lutke, si na vsako roko dala eno, nato pa preigravala vloge. Bila je najbolj srečna, ker je bila sama in je ni nihče motil, pogovarjala pa se je tako po tihem, da nisem slišala, kaj govori. Ko je čez čas prišla k njej še druga deklica, sta zaigrali skupaj. Ena je imela na roki zajčka in veverico, druga pa dva medvedka – očka in sinčka. Veliko je bilo gibanja lutk, hoje, pripogibanja, miganja, govora pa še vedno malo. Nekoliko glasneje sta govorili o tem, kam bi lutke šle in kaj bi delale. Naslednjega dne sta bili deklici prvi, ki sta prosili za lutke, interes pa sta spodbudili tudi pri drugih otrocih.

... NASLEDNJEGA DNE ...

Z otroki smo igro Zrcalce, zrcalce zaigrali še za najmlajše otroke. Interes za lutke je bil ponovno velik, besedila pa bolj malo, ne glede na to, da smo z otroki obnovili vsebino. Kljub temu so bili naši mali prijatelji, stari 1 do 2 leti, hvaležna publika in so z zanimanjem spremljali igro starejših otrok. Po igri so se vsi skupaj še zaigrali z lutkami.

Analiza

»Močna spodbuda, da bi otroci sami zaigrali predstavo, je obisk lutkovnega gledališča« (Majaron, 2002, str. 6). Ker je naš vrtec na periferiji, z otroki na hodimo v gledališče, temveč »pride« gledališče kar k nam. Morda je to slaba stran celotnega dogajanja, saj otroci nimajo možnosti, da bi se srečali z gledališčem, ga spoznali in »začutili njegov duh«. Že sam vstop v gledališče celo meni pomeni nekaj posebnega, kaj šele otroku.

Otroci imajo radi lutkovne predstave, še bolj pa lutke v svojih rokah. Zato nikoli ni problemov, ko jih spodbudim, da bi zaigrali kaj sami. Kot sem že zapisala, je interesa veliko, dialogov pa zelo malo. Nemalokrat pride tudi do prepira zaradi lutk. Ena od deklic ima navado, da igrače vzame na silo, ko si jih zaželi, in jih ima zase ne glede na to, če se drugi otroci strinjajo ali ne. Kadar ni po njenem, preko joka uveljavlja svojo voljo, čeprav se fizično ne zgodi nič hudega (deklica je le užaljena). Običajno poskušam reševanje takih problemov prepustiti kar otrokom samim, če pa se res ne izide, posežem vmes. Tokrat je bilo joka kmalu konec.

V knjigi *Lutka iz vrtca v šolo* (Bredikyte, 2002) je opisana raziskava, v kateri se omenja stopnja vključevanja otrok po spolu v lutkovne dejavnosti. Opazila sem, da se dejansko moje ugotovitve pokrivajo s samo raziskavo. V skupini sem imela 10 deklic in 7 dečkov. Če pogledam primerjavo pozornosti in vključevanja za gledanje ter delo med deklicami in dečki pri prvi izvedbi, res ni bilo večjega odstopanja. Interes je bil pri obeh spolih enak oz. so se za prvo izvedbo »ogreli« prav vsi otroci iz skupine. Ker nisem imela dovolj lutk, so morali nekateri otroci počakati. Pri ponovnem igranju so bile bolj zainteresirane deklice (9 deklic in 1 deček), dečki pa so se vmes zaigrali drugje in jih igra ni več pritegnila.

Naslednjega dne, ko so otroci igrali za najmlajšo jasliško skupino, je bilo očitno, da so tudi otroci iz najine skupine vseeno še majhni. Imajo željo po igri in imajo radi lutke, vendar je njihova igra še vedno veliko bolj podprta z neverbalnim kot z verbalnim izražanjem. Otroci ne znajo ubesediti tega, kar je v njihovih mislih, zato pa vedno gledajo lutko, ko je le-ta aktivna – za razliko od nas odraslih, ki nam pogled bega povsod drugod. Vedno znova me preseneti, kako enostavno je to pri otrocih.

14.11 Dramska igra otrok

Cilja:

- otroci se seznanijo s celotnim postopkom priprave dramske igre;
- otroci odigrajo vlogo po svojih sposobnostih.

Potek dejavnosti

Več dni zapored smo prebirali knjigo Dorina jajca Julie Sykes in se pogovarjali o njeni vsebini (bil je čas pred veliko nočjo).

Slika 56: Beremo in obnavljamo vsebino knjige

Slika 57 Otroci se pripravljajo na igro

Otrokom sem pustila, da so jo večkrat obnovili sami. Izrazili so željo, da bi jo tudi zaigrali. Tokrat nismo uporabljali lutk. Igralci so bili kar otroci sami. Uporabili smo kape z živalskimi motivi likov iz knjige, otroci pa so si sami razdelili vloge. Za igranje so bili zainteresirani vsi. Ker je v zgodbi dovolj likov, so lahko vsi tudi igrali (kokoš in trije piščančki, pujsa in njen mali pujsek, raca in raček, ovca in jagenjček, psička in njen kuža ter krava in teliček). Piki tokrat ni igral, je pa zavzeto poslušal zgodbico.

Izvedba

Z otroki smo najprej preuredili igralnico, da smo dobili dovolj velik »oder«. Živali so dobile vsaka svoj kotichek na kmetiji, kokoška Dora pa svoje gnezdo s tremi jajci. Gledalka je bila deklica, ki se je ravno vrnila v vrtec po bolezni in ni hotela igrati. Ker smo imeli gledalko, je bil to že začetek dramske igre.

Kokoška Dora je sedela na svojih jajcih in gledala naokrog, nato pa se je hotela pohvaliti živalim na kmetiji, kako lepa jajca ima. Šla je do mame race. Deček, ki je igral Doro, je bil sicer prej, ko nismo zares igrali, zelo glasen in je znal povedati besedilo po svojih besedah

skoraj v celoti, tokrat pa je imel tremo. S spodbudo se je le opogumil in počasi hodil od ene do druge živali in jih vabil na ogled svojih jajc.

Deček je bil med igro besedno zelo zadržan in tih. Običajno je to sicer zelo glasen otrok, čeprav prijazen in nežen, nastopati pa noče nikoli. Zato me je tokrat presenetil, da se je odločil za glavno vlogo. Kljub zadržanosti mislim, da jo je odlično odigral in presenetil še samega sebe. Kasneje smo igro še ponavljali, vloge pa so si otroci sami delili, a nihče ni bil sposoben do konca odigrati tako glasno. Po prvi ponovitvi se je za drugo predstavo odločilo zelo malo otrok, pa še od tistih se je nekaj otrok premislilo med samo igro. Koncentracija je pri tej starosti namreč še zelo majhna. Tako je na koncu ostala samo kokoška Dora, ki je razočarano iskala vse druge živali, te pa so se že igrale z drugimi igračami.

Kape živali in jajca so bila otrokom na voljo več dni. Naslednjega dne sem zato lahko opazovala še eno deklico, ki se je odločila, da bo kokoška Dora. Pripravila si je gnezdo z jajci, se nanje usedla in čakala na piščančke. Ker drugih igralcev ni bilo, sem ji pomagala in piščančje kape dala kar na jajčka. Deklica jih je bila zelo vesela in je svoje piščančke odnesla na sprehod. »Nobeden se noče igrati,« je prišla nazaj in se odločila, da bo dala piščančke kar spat. Položila jih je v šotor – »kurnik« in se ulegla poleg njih. Kasneje je poiskala še hrano in jih nahranila (simbolna igra).

Slika 58: Jaz sem Dora in to so moji piščančki

Analiza

Otroci so pri igri uživali, čeprav niso bili glasni. Z vajo bi bili rezultati verjetno vsakič boljši, zato bomo v prihodnje take dejavnosti še izvajali.

Če izpostavim deklico, ki je igrala zadnji dan, lahko rečem, da je v vlogi kokoške Dore zelo uživala in bila na to ponosna. Tokrat sicer dramske igre ni bilo, je bila pa simbolna. Deklica je bolj tihe narave in se »odpira« šele zadnje čase – tudi s pomočjo Pikija. Potrebuje veliko mero zaupljivosti, da začne govoriti. Zato me je njena simbolna igra razveselila, še posebej, ker je znala svoja dejanja tudi ubesediti (govorila je svojim piščančkom). Deklica kaže veliko naklonjenost tudi do Pikija. Ima ga izredno rada in običajno je ona tista, ki me opomni nanj, če ga pozabim.

14.12 Piki pomaga pri uvajanju otroka v skupino

Cilja:

- otroci s pomočjo Pikija vzpostavlja prve prijateljske odnose;
- otroci se seznanjajo s pravili v skupini in vrtcu.

Potek dejavnosti

Z vzgojiteljico sva marca začeli z uvajanjem prvega dečka (Ž). Star je 3 leta, vendar je po eni strani zelo nemiren, skoraj hiperaktiven (pri eni igrački zdrži le po 2–3 minute), po drugi pa zelo zadržan. Otrok doma ni imel otroške družbe in je zato ni bil vaje.

Slika 59 Piki je moj najboljši prijatelj

Slika 60: Skupaj se učiva tudi črke

Deček je bil v torek drugič v skupini in je očeta, ki ga je hotel imeti ob sebi, ves čas spremljal s pogledom ter mu ni dovolil oditi niti za trenutek. Ko sva z vzgojiteljico že mislili, da se ne bo opogumil, in je bil nekaj časa v skupini sam, je deček na mizi zagledal Pikija. Sam ga je prijel in prinesel očku. Očka ga je pobožal in odložil na mizo, zato sem ga nataknila na roko sama. Deček mi ga je snel in ga neverbalno ponudil očku. Deček sicer za svojo starost zelo malo in zelo nerazločno govori. Očka ga je vzel in nataknil na roko, deček pa se je začel stiskati k Pikiju in mu dajati poljubčke. Kar naprej ga je božal, mu segal v gobček in tipal zobe. Piki je posvetil kot žarek upanja, s katerim se bom približala temu dečku. In res. Ko je Piki spregovoril preko očka, da mora očka poklicati v službo in bo za trenutek odšel, se je deček strinjal, česar prej nikakor ni sprejel.

Deček je Pikija snel očku z roke, očka pa je odšel. Odnese ga je s seboj v »kuhinjo«, ga položil poleg sebe na tla in se zaigral za približno 15 minut (svoj čas umirjene igre je močno podaljšal). Zaradi očetovega odhoda ni deček niti jokal niti kako drugače kazal žalosti. Za svojo družbo je s seboj nosil Pikija. Ko smo igrače pospravili in se usedli v krog prijateljstva, da preberemo knjigo, najprej ni želel sodelovati, zato sva ga pustili pri miru, jaz pa sem imela na roki Pikija. Deček je s tobogana potegnil velikega medveda (80 cm), ga prinesel k meni in ga naslonil name, se mu usedel v naročje in k sebi potegnil mojo roko s Pikijem. Tako je potem poslušal pravljico do konca in se popolnoma umiril.

Ko smo šli z dečkom Ž prvič na sprehod, je dal Pikija na roko in ga ni izpustil, vse dokler se nismo vrnili. Nič ni jokal, gledal je veselo okoli sebe in užival na sprehodu. Če je kaj želel,

me je pocukal za rokav, da sem se sklonila, potem pa mi je čisto po tihem, žal večinoma nerazločno, povedal, namignil ali pokazal, kaj hoče.

Opazila sem tudi, da je stik z dečkom Ž navezal deček M, ki je v skupini od septembra, a je zelo zadržan in nežen otrok. Zjutraj velikokrat joka in potrebuje veliko pozornosti v obliki nežnosti, Piki pa je postal v zadnjih štirinajstih dneh njegov posebni prijatelj in je najbolj vesel, da ga lahko v sobi ali na sprehodu nosi.

Ko je deček Ž v svojo igro vključil Pikija, se mu je M takoj priključil k igri in popolnoma nebesedno sta »sprejela« drug drugega. Opazila sem, da se nekako privlačita. M je hodil za njim, Ž pa ga za spremembo od drugih otrok ni zavračal. Vzpostavila sta poseben odnos – popolnoma brez besed. Deček Ž je dečka M mimogrede pobožal in mu izkazoval male nežnosti, Piki pa je bil neka naveza med obema. Ž je izredno taktilen in nežen otrok, M pa je potreben prav takega izkazovanja nežnosti. Pikija sicer nista imela nataknenega na roki, sta pa ga nosila po sobi (en ali drugi), ko sta hodila od ene do druge igrače, na tobogan, pod njega ipd. M je dečku Ž sledil, česar običajno ni delal. Imela sem občutek, da je končno našel sorodno »dušo«.

Čez nekaj dni je v skupino prišel še en nov deček J, pri katerem sem namenoma želela preizkusiti vpliv Pikija. Obenem me je zanimalo, kako se bo odzval prvi deček Ž – ali bo želel Pikija samo zase ali ga bo pripravljen deliti z dečkom J.

Deček J je s seboj v vrtec vsak dan nosil velikega, mehkega psa, ki ga je imel za blazino pri spanju, tistega dne pa ga je pozabil. Ker je sicer vedno takoj zaspal, sem se čudila, kaj mu je tokrat. Ko so vsi otroci že zaspali, sem slišala, da tiho ihti v ležalko. Končno mi je povedal, da je doma pozabil psička. Ponudila sem mu drugo igračko, a še vedno ni bilo »efekta«. Takrat sem pomislila na Pikija, ga vzela z mize in ponudila dečku kot naš največji zaklad. Deček ga je takoj sprejel, ga stisnil k sebi in v trenutku zaspal. Tudi na sprehodih je imel deček J Pikija pogosto na roki, saj je imel »težave s hojo«, ko pa je bil pri njem Piki, težav ni bilo več.

Slika 61: Ni večjega zaklada, kot je naš Piki

Analiza

Novega dečka Ž je zjutraj v vrtec vozil očka, ki je bil na otroka zelo navezan in tega prehoda v vrtec očitno ni sprejel niti sam, kar se je posledično odražalo tudi na otroku. Kadar je dečka pripeljala mama, je bilo težav bistveno manj.

Kar se tiče dečkove komunikacije preko Pikija, moram reči, da me je popolnoma presenetil. Ker je bil tako distanciran do otrok in do naju z vzgojiteljico, na Pikija nisem niti pomislila, dokler ga ni opazil deček sam. S Pikijevo pomočjo se je tako brez težav vključil v skupino.

Zanimivo je, da je enak odnos z očetom imel tudi drugi deček M, ki je bil v vrtcu od septembra. Tudi on je izredno navezan na očeta in imata poseben odnos. Odkar pa je v skupino prišel Ž, je M postal bistveno drugačen, manj plašen in bolj družaben – vsaj v odnosu do dečka Ž.

Deček J je s Pikijem premagoval tudi govorne težave. Deček sicer ni bil tako zadržan kot Ž, zaradi nerazločnega govora pa je bil, bolj ko ne, tiho. Kadar je Piki potoval po krogu prijateljstva z namenom, da vsak otrok nekaj pove, je J s Pikijem v roki vedno spregovoril glasno in brez strahu, česar v običajni komunikaciji nisem bila vajena.

Piki je imel pri uvajanju otrok zelo pomembno vlogo. Lahko rečem, da se je zaradi njega bistveno popravila komunikacija tudi pri drugih otrocih. Glasni otroci so postali tišji in

prijaznejši do »odrinjenih« in zadržanih otrok, slednji pa s Pikijem v roki pogumnejši in bolj odprti.

15 PRSTNE LUTKE IZ MOOS PENE

Cilja:

- otroci z igro razvijajo besedno izražanje in koordinacijo gibov;
- otroci sodelujejo pri preprosti lutkovni predstavi.

Potek dejavnosti

Prstne lutke sem izrezala sama iz moos pene, in sicer so bili to dinozavri z luknjicami za prstka (kazalec in sredinec). Takoj ko so bile narejene, sem imela poleg sebe kandidate za igro. Ploske lutke sicer niso najprimernejše za mlade animatorje, ker jih obračajo proti sebi in se potem ne vidi lutka. To sem nekoliko izboljšala s tem, da sem narisala motiv obraza na obe strani.

Slika 62: Poglej bratce in sestrice

Slika 63: Še razmišljam, kako bi se igral

Analiza

Igra je bila simbolna. Otrok ni nihče gledal, zato ne govorimo o gledališki igri. Igrali so iz čistega veselja. Težave so imeli z obračanjem lutke in pravilno držo le-te. Pogosto so jim

nagajali prstki, tako da so težko držali lutko pokonci oz. se jim je »zvrčala«. Besedila je bilo ponovno bolj malo. Otroci so se bolj zaletavali med seboj in hodili en za drugim na izlete – in to kar po celi igralnici. Ko so prišli v našo sobo najmlajši, so lutke enostavno prijeli in se z njimi igrali, kot da hodijo.

16 PRSTNE LUTKE IZ PREPOGNJENEGA PAPIRJA – ORIGAMI

Cilja:

- otroci se sproščeno igrajo z lutko;
- otroci usvajajo izraze, kot so velik, majhen, hiter in počasen.

Potek dejavnosti

Na fakulteti smo na tak način naredili miško, zato sem lutke na temo dinozavrov poskusila narediti sama. Izdelava je bila kar zahtevna, tako da otroci tega ne bi bili sposobni izdelati sami. Te lutke so jim bile veliko bolj všeč kot prstne in tudi prevračale se jim niso, saj so dali v preveliko odprtino za prstke dva prsta in je bil problem rešen.

Lutke so v osnovi narejene iz dveh delov papirja, ki ju prepognemo v različno velika trikotnika, le-ta pa potem med seboj zlepimo. Dodamo še rogove in rep po potrebi, lutko polepimo z vzorcem, narišemo oči ter usta in lutka je narejena. Izdelovala sem jih v igralnici pred otroki, ki so me z zanimanjem opazovali in se vmes zanimali, kaj delam, kaj bom še naredila, kako bo lutka »hodila« ipd. Otroke sem med izdelovanjem povabila, da mi lutke opišejo čim bolj slikovito in pri tem uporabljajo besede, ki jih poznajo.

»Ta lutka je velika, pa tak širok ovratnik ima.«

»Tale dinozavr je pa siv, un pa rjav.«

»Kakšna je ta, če jo primerjaš? Je manjša ali večja?«

Slika 64: Skupinska igra

Slika 65: Individualna igra

Analiza

Otrokom so bile lutke zelo všeč, ker so bile majhne in »luštke«, kot se je izrazila ena od deklic. V odprtino so po potrebi dali enega ali dva prstka. Naenkrat so se lahko igrali celo z dvema lutkama, če so jih natikali en drugemu.

Lutke so bile sicer dokaj občutljive za njihove prstke, saj so se hitro zmečkale, če so jih prijeli bolj grobo. Ko so dobili občutek, da je lutka mehka in da se morajo z njo lepo igrati, je igra stekla. Lutke so veliko hodile, tekale, se napadale ipd. Izdelala sem triceratopsa, pterodaktila, diplodoka itd. Ker so otroci »jedli« enega čez drugega, se je oglasil eden izmed dečkov in povedal, da se ne morejo kar tako jesti, ker so eni dinozavri rastlinojedi. To lepo kaže na to, da tudi spontana simbolna igra odraža informacije, ki jih otrok dobi preko drugih dejavnosti.

Če so otroci že spregovorili, so bile to kratke povedi, ki pa so jih potem en za drugim ponavljali. Taka igra se je odvijala, dokler sem bila v bližini jaz. Ko sem se nekoliko oddaljila in se delala, da jih ne gledam, so se začeli pogovarjati sami s seboj kot pri individualni igri.

17 SENČNO GLEDALIŠČE

Cilji:

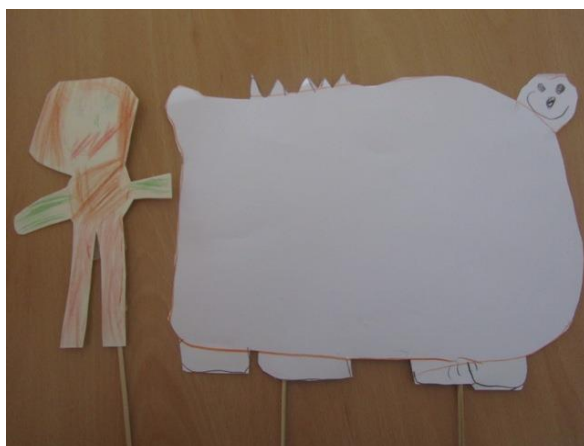
- otroci sami izdelajo svojo senčno lutko;
- otroci urejajo dinozavre po velikosti;
- otroci spoznajo senčno gledališče.

Potek dejavnosti

Otroci so na trši papir sami narisali svojega dinozavra in ga pobarvali. Glede na velikost dinozavra smo ga pritrdili z eno ali dvema palčkama. Dinozavre smo položili na tla, nato pa so jih otroci urejali po vrsti od najmanjšega do največjega in obratno – kot so hoteli sami.

Slika 66: Otroški dinozavri

Slika 67: Otroški dinozavri

Zatem smo se pogovorili o tem, kaj gledališče sploh je, če so že bili v njem in kaj mislijo, da je senčno gledališče. V gledališču je bila do zdaj samo ena deklica, ostali pa si niso najbolje predstavljali, kako gledališče sploh izgleda. Senčno gledališče so zamenjali za srečno, tako da je bilo nekaj odgovorov temu primernih, potem pa sem jih popravila.

»To je takrat, ko se imamo lepo in smo veseli.«

»Lutke se smejejo.«

»Da je oblačno.«

»Da nastopajo sence,« je končno ugotovila deklica, ki je v gledališču že bila.

Z otroki smo že več dni prebirali zgodbic Bobek in barčica, tako da so vsebino poznali in jo znali tudi obnoviti. Vsebino sem sama nekoliko predelala in smo imeli Bobka in dinosavre – tiste, ki so jih otroci naredili sami. Poimenovali smo jih kar po raziskovalcih, ki so jih »odkrili« – naredili: Binezaver, Julizaver, Majozaver in Majazaver, Andražozaver itd. Ob imenih je bilo ogromno smeha.

Pokazala sem jim slike senčnega gledališča. Manjše gledališče smo potem sami naredili iz večje kartonaste škatle za sadje in belega tankega papirja, ki smo ga nalepili preko odprtine, odrezane iz dna škatle. Levo in desno smo prilepili še drevje in na »tla« travo, nato pa so otroci lahko igrali v njem. Ker je bilo prostora v odprtini malo, je naenkrat nastopal le en večji dinosaver ali dva manjša.

**Slika 68: Naše malo senčno gledališče
zadaj**

**Slika 69: Naše malo senčno gledališče
spredaj**

... NASLEDNJEGA DNE ...

Z otroki smo čez celo širino sobe navezali vrstico in nanjo pritrdili rjuho do tal. Zadaj za rjuho smo na tla zvrnili mize in pritrdili pisarniško svetilko. Skupina otrok je vzela svoje dinosavre in dečka Bobka ter za ostalo polovico otrok zaigrala igrice. Čolnič je bil fiksno pritrjen na mizo. Ker so bila okna popolnoma zatemnjena, je bil efekt senčnega gledališča res dober. Otroci so bili najprej tiho, nato pa sem se jim pridružila, da sem spodbudila igro.

»A gre kdo k meni na čoln?« je vprašal Bobek.

Tišina. Malo sem jih spodbudila, potem pa so se opogumili.

»Jaz gjem. Majazavej.«

»Kaj pa znaš?«

»Vesjaja bom.«

»Pa jaz glem.«

»Kdo pa si ti?«

»Katalinazavel. Pot ti bom kazala.«

»Pa Binezaver.«

»Ne gre več. Ti si prvelik. Dol pejte!« je rekel Bobek in potem se čoln potopi. Ta del jim je najljubši, ker čoln potegnejo s scene.

»Dej ga vn. A veš, z vode!« je rekel Binezaver.

»Bom jst pomagal, Sarazaver.«

Potem so ga otroci zamenjali z večjim in šli vsi takoj gor.

»Zdej pa gremo,« je rekel Bobek.

Slika 70: Veliko senčno gledališče in predstava Bobek in dinosavri

To je bila prva zgovornejša skupina. Druga je bila spet bolj tiho in so govorile lutke »same«. Na nastop druge skupine smo povabili še otroke najmlajše skupine, ki so gledali kot hipnotizirani, tudi če otroci niso nič govorili.

Slika 71: Nastop za najmlajše otroke

Analiza

Od cele skupine je bila v gledališču do zdaj samo ena deklica, tako da je na tem področju pri otrocih velik primanjkljaj. Vrtec je namreč na periferiji. Otroci v mestu imajo bistveno več priložnosti za obisk te ustanove. Naši otroci gledališča žal ne morejo spoznati niti v sklopu lutkovnih predstav, ker gledališke skupine pridejo k nam v vrtec.

S senčnim gledališčem so se otroci tako prvič srečali včeraj, ko so igrali v malem senčnem gledališču, čeprav jim je bilo današnje veliko senčno gledališče veliko bolj všeč. Še preden je bilo postavljeno do konca, so otroci z lutkami že skakali za rjuho in mahali z njimi nad njo (kot nad paravanom), zato na koncu rjuhe nisem takoj pospravila. Ker je bil interes, so otroci zaigrali še na »paravanu«. Igra je bila brez naslova, »spontana« in pri dnevnih svetlobi. Nekateri najmlajši so jih gledali, drugi segali za lutkami, tisti pa, ki so uspeli priti do lutk, so mahali z njimi tudi sami. Otroci so uživali in bili sproščeni ter zgovorni veliko bolj kot prej pred občinstvom, samo slišalo se jih je bolj malo zaradi hrupa.

18 DINOZAVRI IZ KARTONA IN FOTOGRAFIRANJE

Cilji:

- otroci razvijajo finomotorične sposobnosti;
- otroci preštevajo pike na dinozavru;
- otroci pravilno orientirajo posamezne delčke dinozavra.

Potek dejavnosti

Z otroki smo izdelali še zadnje dinozavre iz kartona in razcepk, ki so jih za spomin odnesli domov. Z najino pomočjo so jih obrisali in izrezali, z razcepkami pa sva delčke skupaj pritrdili midve. Otroci so pri dejavnosti na splošno uživali. Največ težav so imeli pri izrezovanju, in sicer dečka, ki sta levičarja, ter nekaj drugih posameznikov, ki še ne znajo dobro izrezovati. Poleg tega so rezali trši papir, zato da so lutke potem stale pokonci. Dinozavre so sami pobarvali. Pri tem so preštevali posamezne dele in pike, ki so jih risali na telo dinozavra. Dinozavra so morali pred sestavljanjem sami pravilno položiti na mizo.

Slika 72: Izdelava dinozavrov z razcepkami

Slika 73: Zaključno fotografiranje

Za spomin na naš dinozavrski projekt so se otroci ob figuri dinozavra še fotografirali. Naredila sem dinozavra v normalni otroški velikosti z odprtino za glavo, kamor so otroci vstavili svojo glavo za fotografiranje. Tako so ovekovečeni na sliki kot čisto pravi dinozavri.

Nekateri otroci so fotografiranje vzeli povsem resno in so taki tudi na slikah, ostali pa so se zabavali in smejali na vsa usta.

Analiza

Dejavnost je bila zadnja v sklopu celotnega projekta. Otroci so pri samem delu in kasneje pri fotografiranju uživali. Pred samim slikanjem smo si natančneje ogledali tudi fotoaparatus. Slike naših dinozavrov so čudovito uspele in veseli sva bili, da smo celoten projekt lahko tako prijetno zaokrožili.

19 SKLEP

Zgodbo o dinosavrih smo z otroki pripeljali do konca. Takrat smo vse skupaj »sešteli« in ugotovili, da smo dobili za celo goro novih izkušenj in znanja ter preživeli ure prijetnih dejavnosti.

Iz samega veselja in navdušenja otrok do dela oz. do izvajanja dejavnosti je bilo razvidno, da so lutke lahko ustrezen pripomoček pri spoznavanju teme dinosavrov. Preko njih smo spoznali njihovo razmnoževanje, prehranjevanje, boj za preživetje, povezanost v »družini«, sodelovanje, pomoč in njihovo izumrtje ter izkopavanje. Lutke so bile naši sopotniki v igralnici, Piki pa je postal »pravi« član naše skupine in kot takega so ga otroci vzljubili ter jemali za sebi enakega. Spremljal nas je vedno in povsod.

Z otroki smo preko lutk povezovali tudi vseh šest kurikularnih področij: umetnost, gibanje, naravo, družbo, matematiko in jezik. Otroci so z različnih zornih kotov spoznavali posamezne pojme. Igra z njimi je razvijala in aktivirala vsa njihova čutila, poleg besed pa omogočala tudi druge načine izražanja. Skupaj z dinosavri smo se veliko gibali, jih oponašali, preštevali posamezne elemente, iskali pare v spominu, sestavljali dele v celoto, razvrščali glede na način prehranjevanja, urejali po velikosti, se orientirali v prostoru ipd. Na področju narave je bilo zajeto celotno življenje dinosavrov, največji napredek pa smo dosegli kar se tiče družbe in jezika. Še posebej je bil viden pri zadržanih in novih otrocih (5), ki so se preko lutke vključili v skupino, se razživel v igri z drugimi, se povezali z lutko kot njihovo zaveznico in začeli komunicirati. Področje jezika je bilo zajeto vsakodnevno, ko smo se pogovarjali o najrazličnejših dinosavrskih temah. Vsak dan smo v krogu prijateljstva brali knjige o dinosavrih in spoznavali nove besede, kot so paleontolog, in imena dinosavrov. Obenem smo se učili tudi aktivnega poslušanja. Otroci so oblikovali zgodbe, ki so jih potem zaigrali s prijatelji v simbolni in dramski igri.

Cel projekt je bil vezan na koncept Reggio Emilia, ki zagovarja procesno-razvojno naravnost igre. Pri tem je poudarek na samem procesu in ne toliko na končnem rezultatu. Pomembno je, da so otroci aktivni udeleženci v dejavnosti, kar jih notranje motivira. Če med dejavnostjo uživajo, so sproščeni, zadovoljni in navdušeni, potem so naši »neuradni« cilji doseženi.

Procesno-razvojno naravnana igra je otroke motivirala ves čas njihovega udejstvovanja. V tem procesu so otroci sami izdelovali lutke, jih risali, izrezovali, lepili, barvali ipd. Sam izdelek jih je potem »potegnil« v simbolno in na koncu tudi gledališko igro. Najpomembnejše se mi je zdelo, da je imel otrok takoj po izdelavi možnost igre s svojo lutko. To so bili najdragocenejši trenutki zanje. Navdušeni nad izdelkom so se »spustili« v popolnoma spontano igro, njihovi odzivi so bili pristni, komunikacija preko lutke pa jim je omogočala prijetno izkušnjo. Na tak način so si poiskali svoje mesto med vrstniki, si pridobili večjo samozavest, skupina sama pa je postala medsebojno zelo povezana.

19 LITERATURA IN VIRI

1. Bahovec, D., Bregar, K. G., Čas, M., Domicelj, M., Saje – Hribar N., Japelj, B. in Jontes, B., idr. (2011). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije.
2. Batistič Zorec in M., Krnel, D. (2009). Prednost učenja pred poučevanjem. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (47-76). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
3. Batistič Zorec, M. (2009). Otroci so različni. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (37-45). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
4. Bredikyte, M. (2002). Dialoška dramska igra z lutkami/DDIL kot metoda spodbujanja otrokove verbalne ustvarjalnosti. V: Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (9-30). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
5. Devjak, T., Batistič Zorec, M., Turnšek, N., Krnel, D., Čadež Hodnik, T., Skubic, D. in Hočevar, A.. (2009a). Posebna pedagoška načela pristopa Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje. V: Devjak in T., Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (7-15). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
6. Devjak, T., Novak, L. in Lepičnik Vodopivec, J. (2009b). Kakovostna interakcija in komunikacija. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (189-207). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
7. Devjak, T., Skubic, D., Polak, A. in Kolšek, V. (2012). *Predšolska vzgoja: od starega k novemu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
8. Ferjančič, J. (1994). *Pogoji in oblike aktivnega učenja v vrtcu*. Nova Gorica: Založba Educa.
9. Glogovec, V. Z., Lepičnik Vodopivec J. in Vonta, T. (1994). *Kako drugače? Projektno delo v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
10. Korošec, H. (1996). *Radost gledaliških delavnic*. Celje: samozaložba
11. Korošec, H. (2002). Neverbalna komunikacija in lutka. V: Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (31-54). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
12. Korošec, H. (2009). Lutkovna in dramska igra v otrokovih »sto jezikih«. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (119-133). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

13. Korošec, H. (2010). Gledališko-lutkovno ustvarjanje: Izmenjava idej med vzgojiteljem in otrokom. V: Devjak, T., Batistič Zorec, M., Vogrinc, J., Skubic, D., Berčnik, S. (ur.). *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnosti v različnosti* (307-323). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
14. Korošec, H. (2013). *Simbolna igra in gledališka igra*. Interna študijska literatura.
15. Kržišnik, A., Ratej, I., Korošec, H., Jelen, A., Štrancar, M. in Pirc, V., (2011). Gledališka umetnost. V: Bucik, N., Požar Matjašič, N. in Pirc, V. (ur.), *Kulturno–umetnostna vzgoja* (95-105). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
16. Majaron, E. (2002). lutka pri oblikovanju mladega človeka. V: Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (5-8). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
17. Majaron, E. in Korošec H. (2006). Otrokovo ustvarjanje z lutkami. V: Borota, B., Geršak, V., Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (95-102). Koper: Pedagoška fakulteta.
18. Marjanovič Umek, L. (2001). Igra predšolskega otroka. Marjanovič Umek, L. in Zupančič M. (ur.), *Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo* (69-83). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
19. Marjanovič Umek, L. in Kavčič, T. (2001). Otroška igra. V: Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.), *Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo* (33-46). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
20. Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2001). Teorije otroške igre. V: Marjanovič Umek, L. in Zupančič M. (ur.), *Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo* (1-31). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
21. Novak, H. (1990). *Projektno učno delo: Drugačna pot do znanja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
22. Podgornik, V., Devjak, T. in Vogrinc, J. (2009). Zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela s pomočjo samoevalvacije in raziskovanja. V: Devjak, T. in Skubic D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (235-245). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
23. Polak, A (2010). Refleksija pedagoškega dela v vrtcu: razsežnosti in pomen za profesionalni razvoj. V: Devjak, T., Batistič Zorec, M., Vogrinc, J., Skubic, D., Berčnik, S. (ur.). *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnosti v različnosti* (431-444). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

24. Štemberger, V. (2007). Načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav. V: Krek, J. , Hodnik Čadež, T., Vogrinc J., Sicherl Kafol B., Devjak T. in Štemberger, T. (ur.),. *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (93-111). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
25. Turnšek, N., Hodnik Čadež, T., Fideršek, R., Hozjan, T., Novak, M., Slakonja, A. (2012). *Učenje je pustolovščina*. Ljubljana: Pedagoška Fakulteta.
26. Turnšek, N., Hodnik Čadež, T., Krmel, D. (2009). Projektni pristop kot strategija spodbujanja participacije otrok v učenju in soustvarjanju življenja v vrtcu. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. (209-233). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
27. Varl, B. (1997a). *Maske*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
28. Varl, B. (1997b). *Ploske lutke*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
29. Varl, B. (1997c). *Prstne lutke*. Šentilj: založba Aristej d.o.o.
30. Varl, B. (1997d). *Ročne lutke*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
31. Varl, B. (1997e). *Senčne lutke*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.